

mark en annet op de plantage

corry blei-strijbos

G. v. Tienhoven

Mark en Annet op de plantage

Corry Blei - Strijbos

Mark en Annet op de plantage

Met illustraties van Geeske van Tienhoven

UITGEVERIJ G.F. CALLENBACH B.V. - NIJKERK

ISBN 90 266 4423 X

1. Terug op de plantage

Annet en Mark staan een beetje vreemd in hun eigen huis. Als je net op de plantage terugbent, moet je eerst weer wennen. Wat was het bijzonder in Addis Abeba. Wat een mensen! Wat een gebouwen! Annet en Mark zijn er in de herfstvakantie maar een paar dagen geweest, maar wat hebben ze er veel gezien!

De grote markthal, waar kopen en betalen een groot spel was, dat door iedereen werd meegespeeld. Ze moeten nog lachen om mevrouw Verhulst, die plotseling overal vandaan kruisen van koper onder haar neus geduwd kreeg. En dat, omdat ze er voor tante Inge wel een had willen kopen. 't Was alleen wat te duur geweest. En toen mevrouw Verhulst al lang een koperen armband gekocht had, dachten de kooplui nog dat ze bij hen ook wel dat kruis kopen zou.

En dan de „Afrika-hall”. Wat een groot gebouw! Wat waren daar prachtige gebrandschilderde ramen. Een heel stuk geschiedenis van Afrika stond erop. Hoe de Afrikaners vroeger slaven waren, onderdrukt. Hoe zij naderhand vrije mensen werden, rechtop stonden, nieuwe krachten hadden. Mark en Annet hadden het duidelijk kunnen zien. Die kunstenaar had de houding van die mensen precies nagemaakt, nog wel van glas!

Maar het meest onder de indruk waren Mark en Annet van wat vader en moeder hadden verteld. Die hadden de werkplaats voor melaatsen gezien. Daar werd wol gesponnen en gewassen. Daar werden lange draden getwijnd voor het

weefgetouw. Mensen met die verschrikkelijke ziekte werkten daar. Sommigen van hen misten al hun vingers, anderen liepen op stompjes. Hun gezichten waren beschadigd en toch . . . kregen ze het voor elkaar om kleden en kussens te knopen of herderspetjes te vlechten. Die mensen hadden ook kinderen, die kregen les van een Ethiopische onderwijzer, die zelf ook lepra had.

Ze hadden ook van Ankie gehoord. Het meisje dat uit Nederland gekomen was om in die werkplaats te helpen. Ze is nu voor een paar maanden met verlof naar Nederland gegaan. Ze heeft voor die tante Inge van mevrouw Verhulst de armband meegenomen. Ankie had gevraagd, of in het grote huis van mevrouw Verhulst ook een meisje mocht wonen dat vroeger aan die verschrikkelijke ziekte had geleden. Ze was er nu van hersteld, maar vergroeiingen waren gebleven. Die aan haar hand waren zo erg, dat ze die hand niet goed gebruiken kon. Maar er was een chirurg, die haar kon opereren, die haar het gebruik van die hand terug zou kunnen geven. Daarvoor was nodig dat ze eerst naar het ziekenhuis ging om geopereerd te worden. Maar daarna moest ze zo snel mogelijk een goed onderkomen hebben. Dan kon ze overdag naar de polikliniek, en waar ze mocht logeren oefenen!

Maar mevrouw Verhulst had „nee” gezegd.

„Daar kan ik niet aan beginnen,” had ze gezegd.

Maar mevrouw Verhulst had ook gezegd dat melaatsen hulp nodig hadden. Dat het verschrikkelijk is om melaats te zijn. Hoe kon mevrouw Verhulst dat nou zeggen terwijl ze er zelf niets aan doet? Waarom helpt ze dan zo'n meisje niet, neemt ze haar niet in haar huis?

Maar Mark en Annet hebben nu zelf een plan om toch die melaatsen te kunnen helpen. Ze willen een verkoping houden! Alle kleden, alle kussens, tassen, petten, alles wat op de werkplaats wordt gemaakt, moet naar de plantage worden

gebracht. Daar zullen zij kraampjes maken. Zij zullen de verkopers zijn. En als alles is verkocht, als al het geld ontvangen is, dan moet dat geld naar die melaatsen terug.

„Kijk es!” zullen ze dan zeggen. „Dat hebben jullie zelf verdiend, zelf bij elkaar geknoot. Jullie hadden er alleen nog niet genoeg klanten voor. Nou, die klanten hebben wij voor jullie bij elkaar gebracht. Die klanten zaten niet alleen in Addis Abeba, maar ook op de suikerplantage. Nu hebben jullie die mensen met jullie kleden en kussens ook een plezier gedaan. Ze konden ze daar best gebruiken!”

Ja, zo zal het gaan. Mark en Annet hopen tenminste dat het zo zal gaan. Maar – ze zijn nog maar net op het idee gekomen. Hoe je zo iets werkelijk kunt uitvoeren, of mensen willen meewerken, dat weten ze nog niet!

Nu is het ochtend. Ze gaan weer voor het eerst naar school. Een school met een juffrouw en negen kinderen in de klas. Die school ziet eruit als een doodgewone plantagewoning. Er zijn tafels en stoeltjes in gezet. Er hangen platen en kaarten aan de muur. Er ligt een hele voorraad boekjes en schriften in de kast. Mark is een paar klassen verder dan Annet. Dat is logisch ook. Dat was in Nederland al zo. Maar hier zitten ze toch bij elkaar in dezelfde kamer, in hetzelfde lokaal. Beiden hebben ze nu ook weer Engelse les. Want de eerste taal, die hier op de plantage gesproken wordt is Engels. Behalve natuurlijk als je als Nederlanders onder elkaar bent. Dan spreek je Nederlands – vanzelf!

Na Engels komt in Ethiopië het Amhaars. Dat is de taal, die door de meeste Ethiopiërs gesproken wordt. Naast het Amhaars zijn er o zoveel andere Afrikaanse talen. Op de plantage werkt een Italiaan, die een heleboel van die Afrikaanse talen verstaat. „Die man is een talenwonder!” heeft moeder gezegd. „Een talenknobbel”, dat maken Mark en Annet ervan.

Mark kan zijn gedachten die morgen niet bij de les houden. Hij heeft het warmer dan anders. De kleinere kinderen in de klas wiebelen zo. Die zijn ook aan het rekenen, maar sommigen kennen nog niet eens de tafel van tien.

Plotseling gaat de deur van de klas open. Er komt een klein meisje binnen. Haar blonde haren zitten verward, haar handen zijn zwart, donkere strepen zitten over haar gezicht.

„Dag Alieske, wat kom je doen?” vraagt de juffrouw.

Alieske geeft geen antwoord. Ze is nog te klein om naar school te gaan. Maar ze wil zo graag! Daarom pakt ze de lege stoel van de juffrouw en klimt er bovenop. Boem! Daar zit ze. De kinderen lachen. Annet en Mark hebben reuzeplezier.

„Daar loopt haar moeder, juf!” roept één van de kinderen.

De juffrouw kijkt naar buiten. Ja – daar loopt de moeder van Alieske. Die loopt haar natuurlijk te zoeken.

„Alieske is hier!” roept de juffrouw door het geopende raam. Ze tilt Alieske van haar stoel. Alieske begint hard te huilen, te schoppen met haar beentjes, te slaan met haar handen. Het helpt niet. Even later loopt de moeder van Alieske terug naar haar huis. Haar huilende meisje onder haar arm gilt als een mager speenvarken!

In de klas is de rust teruggekeerd. De kinderen zijn aan het werk. Maar als om twaalf uur de fluit van de fabriek gaat, gooien ze haastig hun spullen neer. Naar huis – gauw!

Mark geeft eerst de planten water, Annet maakt het bord schoon. Dan rennen ze naar huis, dwars over het gazon dat voor de school ligt. De eerste schooldag is weer voorbij!

2. Abeba bakt boterkoek

Een paar weken gaan voorbij. Op een ochtend is vader in een jeep de plantage overgereden. Weer eens van het begin tot het eind. Hij is trots op de plantage. Wat daar gebeurt en groeit is immers ook een beetje zijn werk.

Vader is waterbouwkundige. Dat wil zeggen: hij bemoeit zich met de loop van het water. Het water hier op de plantage komt van de rivier de Awasj. Zonder die rivier zou de plantage er niet zijn. Toen de eerste planters naar dit gebied toe getrokken waren, toen er nog niets in kaart was gebracht, er nog geen landmetingen waren gedaan, toen was hun enige vaste punt: de Awasj. Daar, waar water was, was hoop. Men is het water gaan meten, het water gaan uitzetten, er zijn plannen gemaakt om het water van de Awasj zoveel mogelijk te gaan gebruiken om een zo groot mogelijk stuk land te kunnen bevoeien.

Overall zijn greppels gekomen, daar kan het water doorheen worden gepompt. Die watertoevoer kan geregeld worden zoals de mensen dat willen. Daar zorgt de vader van Mark en Annet voor. Ieder greppeltje, iedere kraan, die de watertoevoer regelt, staat op de kaart. En nog steeds is niet alle grond gebruikt, nog steeds is niet alles vol suikerriet geplant. Er kan nog meer land worden ontgonnen. Er kan nog meer op worden verbouwd.

Wordt er alleen suikerriet verbouwd? Nee, er wordt sinds kort ook met andere produkten gewerkt: aardbeien en boontjes, stel je voor!

Nog niet zo lang geleden was dit arme grond, waar niets wilde groeien, er was alleen maar die ene fel stromende rivier. Daar

kwamen allemaal muggen op af. Moerasmuggen, malariamuggen. De mensen, die naar deze streek toe trokken, kregen dan ook meestal malaria, dat is een ziekte met felle, hoge koortsaanvallen. Haast niemand werd van die ziekte beter. Bijna iedereen ging eraan dood.

En nu – het water is over het land gebracht, de velden zijn met rietstengels beplant. Er is oogst, er staat een fabriek. Er werken mensen. Er wonen mensen: in de grotere plantagewoningen en in de kleine kamponghuizen. Mensen, die toch met elkaar werken op hetzelfde grote bedrijf.

Vanmorgen is vader weer eens de plantage rondgereden. Over de stukken grond, die al bebouwd zijn, maar ook over dat stuk dat nog bebouwd moet worden. Daar worden nu greppels gegraven, groot en diep. Daar staan Ethiopiërs in diepe voren en scheppen het zand omhoog. Zelf komen ze dan steeds dieper te staan. Op 't laatst krijgen ze het zand niet meer over de rand. Daar hebben ze iets op gevonden. Halverwege de diepte van de geul wordt een brede plank aan touwen opgehangen. Mannen bovenaan houden de touwen vast. Mannen in de geul scheppen het zand op de plank. Is de plank vol, dan hijsen ze de plank naar boven. Ze storten het zand eraf, laten de plank weer zakken en het graven begint opnieuw. Dat werk gaat door tot de geul klaar is, totdat het water er doorheen kan worden gepompt. Maar dat zal nog wel even duren.

Buiten het terrein van de plantage, kilometers achter de geul, ligt het eenzame land. Het is daar doodstil. Je hoort er geen krekel zingen, geen vlieg zoemen. Het lijkt wel of daar helemaal niets leeft. Die grote, dorre, droge vlakke. Die eenzame wildernis. Wie zou daar moeten komen? Wie zou daar willen lopen?

Toch heeft vader hen wel eens gezien: de nomaden, de mensen die voorttrekken met hun vee. Mensen, die nergens een vaste

verblijfplaats hebben. Ze trekken met hun dromedarissen van plek naar plek. Ze bouwen hun hutten van twijgen. Ze laten 's nachts hun vee lopen tussen omheiningen van doornstruiken. Ze blijven met hun hele familie dicht bij elkaar. Ze eten tef, dat is een heel voordelige graansoort, die in dit land wordt verbouwd. Ze roeren er wat bloed van dromedarissen doorheen. Dat is voedzaam, daar zit bovendien eiwit in. Ze bakken er koeken van. Soms wordt er een geit geslacht. Bewaren kunnen ze het vlees niet. Maar waar een hele familie samenwoont, is het hele beest snel op. Wat in de zon gedroogd kan worden, wordt bewaard, wat zou bederven, wordt in één keer gegeten.

Vader is die eenzame vlakke ingereeden. Hij heeft hutten ontdekt. Blijkbaar waren de bewoners ervan alweer verder getrokken. Nu kan hij aan moeder en de kinderen van dichtbij eens zo'n huisvesting laten zien.

„Wie wil ermee om het te gaan bekijken?” vraagt vader als hij thuiskomt. Er gaat een luid gejuich op. Natuurlijk, zo iets wil je zien!

„Gaan we vanmiddag, pap?”

„Hebben jullie dan geen school?”

„Ach ja, die school . . .!”

„Weet je wat we doen, we gaan vanmiddag na schooltijd.”

„Boe!” roepen Annet en Mark. Maar ze begrijpen dat er toch niets aan te veranderen valt. Nu maar hopen dat de middag voorbijvliegt. Maar als je dat graag wilt, is het meestal juist niet het geval.

Moeder is die middag met Abeba in de keuken aan het werk. Abeba is het Ethiopische meisje dat moeder helpt, in het huis en bij het klaarmaken van het eten. Nu helpt moeder haar.

„Abeba, bakken?”

Moeder doet haar fornuis open, wijst naar de oven en haalt er

een boterkoekvorm uit. Abeba begrijpt wat er wordt bedoeld. Ze spreekt alleen Amhaars. Toch kan ze Nederlands goed begrijpen en nu zegt ze zelfs een Nederlands woord na: „Bakken!”

Moeder is enthousiast. Ze neemt wat boter, een ei en witte bloem. Ze laat aan Abeba zien hoe ze hoeveelheden moet afwegen. Ze schudt het allemaal bij elkaar in een grote, gele kom. Nu neemt ze een klein stukje boter en vet er de kom mee in. Ze schudt er wat witte bloem overheen.

„Zo!” Moeder bedoelt Abeba dat ze nu dat wat in de kom zit, moet kneden. Zelf gooit moeder er het geel van een ei doorheen.

„Toe maar, Abeba, zo!”

Abeba begint te kneden. Dat doet ze zelf ook als ze tefkoeken gaat maken, dus zo moeilijk is dat niet. Als het beslag klaar is, doen moeder en zij het in de vorm. Ziezo, wat wit van het ei er overheen, klaar! Nu moet het in de oven. Die wordt door moeder zelf aangestoken. Abeba is niet gewend om met vuur en elektrische apparaten te werken. Die doet zelf alles op stukjes houtskool, en dat is moeder weer niet gewend.

„Ziezo!” zegt moeder als even later de vorm in de oven staat. Ze regelt de temperatuur en zet het kookwekkertje op dertig minuten. Ze steekt waarschuwend haar vinger omhoog. Heeft Abeba het gesnapt? Dan gaan moeder en Abeba op een andere plaats in huis aan de slag. Maar na een halfuurtje klinkt de bel van de kookwekker. Moeder blijft staan. Ze wacht. Zal Abeba gaan? Heeft ze hem gehoord? Gaat het goed? Moeder straalt als ze Abeba naar de keuken ziet rennen. Zie je wel. Abeba is handig. Bovendien snapt ze de dingen best.

Moeder volgt haar snel. Ze laat zien hoe je eerst het elektrische apparaat afzet. Hoe je daarna de oven openzet. Daarna trekt ze het bakrooster naar voren, natuurlijk met een pannenvlap in haar hand.

„Zo, Abeba, nu de vorm eruit. Voorzichtig, hoor, 't is zo heet! Ziezo, en nu laten afkoelen op de aanrecht. Ga jij maar verder met je andere werk. Als alles afgekoeld is, roep ik je wel.”

Na een halfuurtje roept moeder inderdaad. Abeba mag de boterkoek losmaken van de vorm. Nu de vorm omkeren . . .

Daar heb je de boterkoek!

„Ziezo, Abeba, die heb je nu zelf gemaakt, hoe vind je hem?”

Abeba straalt! Wat een mooie, lichtbruine koek is het geworden. Ze zou het wel direct aan al haar vriendinnen willen vertellen. Maar haar vriendinnen zijn aan het werk. De meesten bij families hier op de plantage. Straks . . . als ze water gaat halen op het fabrieksterrein! Abeba voelt zich al helemaal opgewonden bij het idee dat ze het dan vertellen kan. Jammer, ze kan de boterkoek niet laten zien of proeven, maar ze geloven haar vast wel!

3. Een verlaten dorp

Eindelijk is het zover. De mensen van de dagploeg op de plantage zijn klaar met hun werk. De mensen die avonddienst hebben, nemen nu hun taak over. Want al zijn er mensen vrij, het werk gaat door. De machines in de fabriek blijven altijd draaien. De karretjes met suikerriet blijven tussen de rietvelden doorrijden tot voor de fabriek. Daar storten ze hun vracht op de lopende band, de lopende band brengt het suikerriet naar binnen en zo wordt er doorgewerkt, ook in de fabriek. Maar vader is nu vrij. Hij gaat per auto naar huis. Maar deze keer niet met zijn eigen auto. Hij heeft de Landrover van het bedrijf. Een Landrover is de fijnste auto, die je je bedenken kunt. Het is een soort jeep, maar dan groter. Er zit een heel sterke motor in. „Hij laat je nooit ergens staan!” heeft vader wel eens gezegd. Misschien is dat ook wel zo. De vier grote wielen zien eruit alsof ze nooit lekke banden kunnen hebben. Bovendien is er een reserveband, dus als het ooit gebeuren zou . . . De wagen zelf is groen van kleur. Als je het stof dat erop ligt, wegveegt, kun je dat nog net zien! De kap over de wagen is van linnen en de ruiten op zij en achter zijn van plastic. Ja, het is de fijnste auto, die je je denken kunt! Annet en Mark klimmen op de achterbank. Moeder gaat naast vader voorin zitten. Daar gaan ze! Het is buiten om vijf uur prettig van temperatuur. De zon schijnt, maar het is niet meer zo heet. De kleuren van de bloemen en planten lijken zachter. De tuinspuiten op de gazons werken op volle kracht. Grote, glazen druppels water blijven hangen aan de bladeren. Door

het zonlicht zie je in de waterstraal een regenboog.

Als vader langs de huizen en gazons gereden is, geeft hij flink gas. Buiten het bewoonde gebied kan dat. Ze gaan langs de fabriek, langs de huisjes van de fabrieksarbeiders, daar komen ze al tussen de suikerrietvelden.

„Voorzichtig, hoor, daar op de hoek . . .!”

„Kijk es – twee jakhalzen! – zag je dat?”

Marks gezicht staat gespannen. Zijn ogen willen wel door het suikerriet heenpriemen om nog langer iets van de jakhalzen te zien. Maar vader rijdt verder: langs oude en nieuwe aanplant, langs de bedden met tuinbouwprodukten: aardbeien, bonen, tomaten, paprika's. Nu komen ze bij het terrein dat nog nooit is bewerkt. Het is hier dor en kaal. Alleen wat het land uit zichzelf kan opbrengen, is hier te zien, en dat is niet veel. Wat doornachtige struiken, wat wit, hard stro. Het terrein is hier ongelijk – hoge en lage gedeelten. De auto komt er best doorheen, maar Mark en Annet slaken af en toe een kreet als ze na een grote hobbel ineens op de harde bank neerploffen.

„Au!”

Als ze een eind gereden hebben, zien ze een groot ijzeren voorwerp op de grond liggen.

„Wat is dat?”

Vader vertelt dat het een motor van een vliegtuig is.

„Ethiopië is altijd een zelfstandige staat geweest. Een land met een eigen regering met tot voor kort een keizer aan het hoofd. Een man, die het lang voor het zeggen heeft gehad. Maar vlak voor de tweede wereldoorlog hebben de Italianen hier een inval gedaan. Ze wilden toen met Hitler samen de wereld veroveren. Ze vielen ook Ethiopië aan. Kijk maar naar die vliegtuigmotor, die is nog over van een Italiaans vliegtuig dat hier toen is neergestort.”

„En hebben die Italianen het gevecht gewonnen?”

Vader knikt.

„Ja, voor een tijd. Er is een Italiaanse bezetting geweest.”

„Wonen hier nu nog veel Italianen?”

„Een aantal gezinnen wel. Maar de echte Italiaanse bezetting is voorbij. Die heeft maar een paar jaar geduurd, toen hebben de Italianen het weer verloren.”

„Maar er wonen dus toch nog Italianen?”

Vader knikt. „Er zaten goede planters tussen – sinaasappels en citroenen kweken, dat konden ze. Ze namen Ethiopiërs in dienst, die vonden op die manier werk, verdienden geld. Een aantal planters vroeg een verblijfsvergunning aan. Het is hun niet geweigerd, ze wonen hier nu nog.”

„En dat vliegtuig?”

„Dat is weggeroest. Deze motor herinnert aan een stukje geschiedenis. Hij ligt niemand in de weg.”

„Hij ligt niemand in de weg”, daaraan denkt Mark als ze over het enorme stuk land verder rijden. Hoe verder ze gaan, hoe onherbergzamer het wordt. Nergens staat een sappige pol gras, vogels zie je niet meer. Zelfs hagedissen, die op de plantage hun weg zoeken, lijken hier niet te kunnen komen. De grond is opengebarsten van de droogte. Een land als een legpuzzel lijkt het zo: allemaal stukjes, ineengelegd tot een grote, grauwe kaart. Het lijkt wel of de zon met haar felle stralen hier voor het land een grote vijand is: een brandende, verzengende bal. Die het gras verschroeit, het land in stof laat opgaan, het water laat verdwijnen.

Ze rijden voorbij de plaats waar die morgen nog in de greppel gegraven werd. Daar is nu niemand meer, de mensen zijn naar huis. Dan rijden ze de greppel voorbij.

„Daar, in de verte!” wijst vader. Daar staan inderdaad wat hogere bomen met platte kruinen. En onder die bomen gevlochten hutten. Grote en kleine, allemaal rond.

Iedereen raakt opgewonden. Vader, omdat hij dolgraag wil laten zien wat hij vanmorgen heeft ontdekt. Moeder, Annet en

Mark, omdat ze nu – straks . . .

„O – kijk!” roept Mark. Hij zou naast de Landrover willen voortrennen om sneller te kunnen zijn. Vier paar ogen glijden langs de hutten. Hoeveel staan er toch wel, een stuk of tien? Even later staat de jeep stil. Ze stappen uit. Toch rennen ze niet meteen naar de hutten. Er is iets, waardoor ze stilstaan. Is het de stilte, nu de motor van de jeep afgeslagen is? Is het het geheim van die andere mensen, dit andere volk? Je wilt het niet naar je toegraaien, je wilt er heel voorzichtig heenstappen. Je wacht op één van de bewoners, die je uitnodigt en zegt: „Kom maar!” Dan pas zou je op je tenen verder willen gaan. Zachtjes ernaar toe en dan met je handen voelen, met je ogen zien. Maar – er is niemand!

Dan gaan ze toch, met z'n vieren. Vier blanke mensen uit Holland met o zulke Hollandse gezichten en kleren. Mensen, die eens op een flat woonden, en nu . . .

Daar staan de hutten. Sommige zijn van onderen wel een meter of vier breed. Ze zijn gemaakt van droge stokken. Die stokken zijn gebogen, zodat de beide uiteinden de grond raken. Stokken en twijgen, stukjes van twijgen, het is allemaal door elkaar heengevlochten. Het is gemaakt zoals in Nederland alleen een vogel het maar kan. Het is een stevig bouwsel geworden, een veilig nest. De wanden laten geen indringers binnen, het dak laat de zon bijna niet door. De kleine opening geeft toegang aan één mens tegelijk. Het is een opening, waar je haast doorheen moet kruipen. In een paar van de hutten ligt stro op de grond.

„Zou dat de slaapkamer zijn?”

Andere hutten zijn weer kleiner. Er zijn er zelfs een paar bij van maar één meter hoog. Het dak is bestreken met mest. Mest houdt de twijgen bijeen, vult kieren op. Zo kan er nog minder zon doorheen. Die kleine hutten zijn vast en zeker voor kinderen geweest. Die grote hutten met stro op de grond, ja,

dat moet de slaapkamer zijn!

Mark is intussen in zijn eentje wat verder gelopen.

„Kom es!” roept hij even later. „Hier is een vuur gestookt – in zo'n strohut nota bene!”

De anderen komen op de kreten van Mark af. Hij staat voor een hut, waarin je op de grond resten van een houtvuur ziet.

„Dan moet dat de keuken zijn!”

„Kijk hier eens!” wijst moeder.

Een meter boven de grond zijn twijgen tot een soort wiegje gevlochten. Het geheel zit aan de wand van de hut vastge- maakt. Moeder bedenkt dat als de vrouw op de grond heeft zitten koken, ze haar kleintje op deze manier prima heeft kunnen zien.

„Hier, een potscherf!” ontdekt Annet. Het is een scherf van donkere klei. Zo iets als waar moeder haar koffiepotje van heeft dat ze eens op de markt heeft gekocht.

„Als je toch hier moet wonen!” zucht moeder. Ze denkt aan haar eigen huis en keuken op de groene plantage. Haar potten en pannen heeft ze daar allemaal bij de hand.

„En water . . . waar halen ze hier in vredesnaam het water vandaan?”

„Dat kan niet anders zijn dan uit de rivier de Awasj,” stelt vader vast. „Dat moet jij dan ophalen, Lien – in een kruik op je rug!”

Moeder buigt haar rug, trekt een guitig gezicht en maakt een paar voortsjokkende bewegingen.

„Ik word al moe als ik eraan denk,” laat ze er zacht op volgen. Ze hebben de Ethiopische vrouwen in de vlakte wel zien gaan. Een bolle kruik op hun rug gebonden, daar kan ongeveer tien liter water in. Een liter of acht is ongeveer een emmer vol. Dan kun je nagaan hoe zwaar hun kruik ongeveer weegt. Daarmee moeten ze dan vaak kilometers ver lopen – op hun blote voeten door het hete zand – langs struiken met scherpe dorens, heuvel

op, heuvel af, tot de plaats waar het water is.

„In de Awasj zitten ook krokodillen, hè?”

„In de Awasj zitten ook krokodillen. Maar de mensen die hier zijn opgegroeid, kennen de gevaren beter dan wij. Daar kunnen we wat van leren. Geloof maar dat zij de krokodil wel eerder ontdekken dan de krokodil hen!”

„Tien liter water, tien kilo dus, maar de mannen dragen natuurlijk meer!”

„De mannen dragen helemaal geen water,” vertelt vader gauw. Het lijkt wel of hij bang is dat ook hij straks met een kruik op zijn rug naar de rivier moet gaan.

Annet en Mark zijn verbaasd over zo'n Ethiopische man.

„Je kunt die vrouw toch niet in haar eentje laten sjouwen!” merkt Mark hoffelijk op.

Maar vader vertelt dat dit hier toch de gewoonte is.

„Geen vrouw vindt het vreemd. Ze verheugt zich zelfs op de wandeling naar de rivier. Ze gaan er vaak samen met anderen heen, ontmoeten daar andere vrouwen, doen er de was. En als ze na veel praten klaargekomen zijn, keren ze pas naar hun eigen huis terug.”

Moeder kijkt peinzend de hut in. „Ik zou niet weten wat ik zou moeten beginnen als ik zo'n hut zou moeten bouwen,” zegt ze plotseling. Ze kijkt vanuit haar eigen Hollandse leven een andere wereld in. Zo vreemd, zo anders, als ze niet voor mogelijk gehouden had. Ze lopen nu langzaam tussen de hutten door. In gedachten zien ze hier de hele familie gehuisvest. Van grootouders tot kleinkinderen.

„Kijk, hier moet het vee!” wijst vader. Een groot stuk grond aan de ene zijde van de hutten is door een haag van scherpe doornstruiken omgeven.

„Hier jagen ze het vee in!”

„Dat is nog 'es wat anders dan prikkeldraad!”

Maar zoveel anders is die doornheg niet. Als vader er overheen

wil stappen, heeft hij meteen een paar stevige schrammen op zijn benen te pakken. Het bloed kleurt zijn broekspijp rood.

„Bloed vermengen met tef, pap!” adviseert moeder.

„Daar bakken we dan koeken van!” vult Mark aan.

Annet ontdekt aan de doornhaag een paar droge, gladde vruchten. Kalebassen, noemt vader ze. Ze zijn groot en langwerpig, glad en hard.

„Als je de kant van de steel eraf haalt, houd je een drinkbekertje over!” wijst vader haar. „Kijk, zo, haast doormidden, nee, hier, een derde eraf!”

Inderdaad, als Annet met haar hand een derde bedekt en twee derde overhoudt, ziet ze dat het op die manier een rond napje geworden is.

„Dat is het serviesgoed hier. Water halen in een aarden kruik, drinken uit een napje, sterker dan ons servies!”

„Kijk,” wijst vader, „als je alleen het dopje met het steeltje eraf haalt, blijft er een soort flesje over. Met een stukje huid van een dier wordt er dan een afsluiting gemaakt.”

„En dan?”

„Dan heb je een kruikje voor onderweg. Je kunt het aan een gordel om je middel dragen. Zo hebben die trekkende mensen dat hier ook. Let maar eens op bij die Karéjoes, op de markt. Een algemeen gebruik! Soms hebben ze er met een mes figuurtjes ingesneden. Soms met leer er wat versiering omheen genaaid. En de rijkere Karéjoes werken zelfs met koper- of zilverbeslag!”

Het is hier een plekje dat ze haast niet in de steek kunnen laten. Willen ze er blijven? Nee – toch niet. Het is zo ontzettend eenzaam hier. Zo stil! Waar zijn de krekels, de bloemen? Dor en leeg is het, eindeloos grauw, zonder vruchten, heet! Geen vlieg leeft hier!

„Kom mensen, we moeten gaan!”

„Geen wonder dat mensen met hun vee hier vandaan moeten

gaan!” zucht moeder hardop. „Mensen en dieren die hier zouden blijven, móeten wel omkomen van honger en dorst.”

„En daarom gaan ze dan ook verder . . .” Maar verderop, is daar dan groen? Eten? Zijn daar vogels, vlinders, is het daar goed? Of wonen daar andere mensen, die ook honger hebben? Die helemaal niet willen dat andere mensen komen leven op hun gebied? Dat betekent immers dat je je voedsel met hen zult moeten delen? En – hoe kun je delen van iets, wat je zelf niet hebt?

„Kom mensen, instappen!” roept vader opnieuw.

Ze rijden terug. Het zand stuift op. De hitte gaat met hen mee. Maar als ze even hebben doorgereden, zien ze in de verte het groene land.

Ze weten er velden vol rietsuiker en groenten. Nog verder liggen huizen met tuinen, bloemen, vlinders en vogels. Een kleine oase in het dorre land van Ethiopië. Hier hebben zij te eten, te drinken. Hier drinken ze hun poedermelk, die Annet en Mark maar nauwelijks lusten.

Zouden niet veel meer Ethiopiërs met hen willen meerijden? Zouden niet duizenden kinderen naar zo'n groene oase moeten gaan? Wat zouden ze hun hongerige maagjes graag willen vullen met de uit poeder gemaakte melk!

Als Annet en Mark na thuiskomst onder de douche gaan, zien ze tot hun schrik grote, rode bulten op hun huid.

„Mam – kijk!” Ze rennen door de gang naar de keuken, waar moeder het eten aan het klaarmaken is. Gespannen let Annet op moeders gezicht als die zich over de bulten buigt.

Dan begint moeder te lachen. „Weet je wat dat zijn, Annet? Vloieibulten!”

„Vlooiën, dat zijn kleine beestjes, die jouw bloed drinken!” voegt Mark eraan toe. Hij grijnst als hij Annet ziet griezelen. Annet rilt bij het idee: vlooiën! De jeuk grijpt haar als met

duizend kriebelpoten vast. Van haar grote teen tot haar kruintje heeft ze jeuk!

„Wat moet ik doen?”

„Douchen en schone kleren aan, schiet op!”

Even later klettert het water uit de douche over haar rug. Hè, lekker! Als ze daarna in haar pyjama aan tafel zit wil ze weten:

„Mam, waar kwamen die vlooien vandaan?”

„Ik denk wel: uit de hutten!” zegt moeder. „Mensen, die zich nauwelijks kunnen wassen, die met de dieren meetrokken van plaats naar plaats, wat wil je . . .”

Ja, wat wil je? In Holland kun je geen vlo meer vinden. Die zijn met de vlinders, weggespoten met grote bussen gifstof, maar hier . . .

Hier kunnen we nog wel een spuitbus gebruiken, denkt moeder. Maar eerst zal ze proberen of het ook zonder gaat. Het gebruik van spuitbussen heeft ze in Nederland wel afgeleerd.

4. Apenwachten gevraagd!

Op zaterdagavond gaat het meisje Abeba naar huis. Nee, niet naar haar huisje in de tuin bij Annet en Mark. In dat huisje woont ze met haar vriendin de hele week. Daar zitten ze 's avonds heerlijk met z'n tweeën te babbelen. Nee, op zaterdagavond gaat ze echt naar huis, naar het huis van haar vader en moeder. Die wonen in een klein, lemen hutje op de kampong. „De kampong”, zo wordt dat hele dorp op het fabrieksterrein genoemd. In de kleine huisjes daar wonen allemaal mensen, die met het werk op de plantage iets te maken hebben. Sommigen van hen werken op de fabriek, dat is binnenwerk. Anderen werken op de plantage. Ze helpen bij het poten van nieuwe rietstengels of bij het graven van greppels. Er zijn een heleboel werkjes, er is veel te doen.

De vader van Abeba werkt in de fabriek. Hij is daar op de plaats, waar de ijzeren wagentjes met gekapt riet binnenkomen. Hij helpt bij de takels om die wagentjes leeg te kiepen. De bak van zo'n wagentje kan helemaal op zij worden getrokken. Dan rolt het suikerriet eruit en komt het op een lopende band. Op die band komt het dan de fabriek binnen, gaat het de machine in. Wel, daar heeft de vader van Abeba zijn werk. Zijn handen zijn van dat werk hard geworden. Zijn gezicht heeft diepe rimpels. En als hij druk bezig is, is zijn rug nat van het zweet.

Toen Abeba nog maar een klein meisje was, heeft ze haar vader vaak zien thuiskomen van de fabriek. Dan rende ze hem altijd tegemoet. Vader tilde haar dan op, knuffelde haar, net

zoals een Hollandse vader dat kan doen. Dan lachte Abeba's vader, zodat je in zijn mond al zijn witte tanden kon zien. Zijn harde handen leken zacht als hij over Abeba's krullende haren streek.

Ja, dat is de vader van Abeba. Toch is hij een beetje veranderd. In de fabriek is hij eens uitgegleden, daardoor loopt hij wat mank. Hij is ook wat ouder en verdrietiger geworden. Hij moet hard werken, maar soms lukt dat niet, dan heeft hij pijn. Zou niemand iets tegen die pijn kunnen doen?

Deze zaterdagavond gaat Abeba naar huis met een paar stukjes boterkoek. Daar verheugt ze zich op. Ze zal de koek op tafel leggen en zeggen: „Die heb ik zelf gebakken, eet maar op!”

Als ze met zo iets lekkers thuiskomt, is er vast een beetje feest bij haar ouders thuis.

Als Abeba zich gewassen heeft, trekt ze haar mooie jurk aan. Die is wit, met een gekleurde rand. Er is ook een losse omslagdoek bij, die draagt ze om haar hoofd. Die doek heet een sjamma, hij is van dezelfde stof als waar de jurk van is gemaakt.

Daar gaat Abeba. In haar gezicht zijn nog geen rimpels haar handen zijn zacht. Abeba is mooi.

Er komen meer Ethiopische meisjes op de weg, die naar de kamponghuizen gaan. Meisjes, die in Hollandse gezinnen werken, die nu klaar zijn met hun taak. Nu loopt Abeba niet meer alleen. Tussen een klein groepje meisjes loopt ze verder in de richting van haar huis.

Eerst is de weg waarop ze lopen nog hard en glad. Het lijkt een beetje op een asfaltweg. Dat komt doordat over het zachte stof van het land een stroperige brij is gegoten. Die stroperige brij komt uit de fabriek. Het is het spul dat overblijft als uit de rietstengel het suikersap is geperst. Als het erg heet is, als de zon de hele dag op die weg heeft gebrand, dan begint die harde

weg opnieuw een beetje te smelten en te plakken. Dan moeten de mensen er maar niet meer op lopen, dan moeten ze maar verder gaan in het stof aan de kant van die weg. Maar nu is de zon niet heet meer. Het groepje meisjes loopt midden op de harde weg. En één van die meisjes draagt een paar stukjes boterkoek. Dat meisje is Abeba.

Daar onder langs de weg liggen de huisjes van de kampong. Het stof waait op onder hun voeten, terwijl ze verder lopen. Het zet zich vast op hun schoongewassen huid, op hun mooie, witte jurken. Het legt zich als een grauw laagje op de sjamma's over hun haar. Maar Abeba en haar vriendinnen merken dat niet. Ze zijn dat stof gewend. Vóór hen liggen de kleine huisjes, daar spelen kleine kinderen, daar springen honden omhoog; honden, die aan de ketting zijn vastgelegd. Hoor ze blaffen!

Af en toe gaat één van de meisjes niet verder mee. Die is dan bij haar huisje aangekomen. Op 't laatst is alleen Abeba nog overgebleven. En dan . . . is ook Abeba, waar ze wezen moet. Daar is vader, die zo moeilijk loopt, daat staat moeder over het houtskoolvuur gebogen. Haar handen zijn zwart. Haar donkere ogen kijken even wat vriendelijker als Abeba binnenkomt. Toch laat ze haar houtskoolvuur niet in de steek, het wil uitgaan, het smeult en het rookt en . . . het eten is nog niet klaar. Het beslag voor de tefkoeken zit nog in de lemen pot. Er moet nog gebakken worden. Ook moet er nog een hete saus worden gemaakt.

Daarom blijft de moeder van Abeba over het smeulende houtvuur gebogen staan. Daarom blaast ze er eens in, zodat er kleine vonkjes komen, als lichtjes tussen het donkere hout. De rooksiert komt in haar gezicht, in haar mond. Ze kucht en knijpt haar prikkende ogen dicht. Brr. Zo gaat dat alle dagen, zo is ze dat gewend. Ze denkt niet: Wat erg, of: Helemaal niet erg.

Maar Abeba denkt dat wel⁹. Ze denkt: „Wat vies is dat, mijn

mooie, witte japon wordt er vuil van. Ik kom niet dicht bij dat vuur. Ik wil dat niet!”

Ze weet hoe de moeder van Annet kookt. Hoe schoon, hoe makkelijk en handig. Dat is het grote verschil tussen Abeba en de mensen in dit huis. Ook al maakt Abeba in haar eigen huisje ook een vuurtje, ze zou best op de Hollandse manier willen koken, schone handen, geen rooksierten in haar gezicht.

Wat gaat Abeba nu doen? Ze kijkt naar de boterkoekstukjes in haar hand.

„Kijk es!” zegt ze. En dan vergeet moeder toch het houtskoolvuur, ze komt naar het plastic zakje in Abeba’s hand, ze ziet de kleine stukjes boterkoek er dwars doorheen. Ze weet niet dat het boterkoek heet, ze weet ook niet hoe het smaakt. Maar Abeba weet het wel. Daarom doet ze het zakje open, haalt er een stukje uit, geeft het aan haar moeder. Ook haar vader krijgt een stukje.

En dan komen er plotseling broertjes en zusjes van Abeba het huis binnen. Ze hebben iets gezien, ze willen nu ook proeven zoals vader en moeder doen. Ze krijgen allemaal een stukje boterkoek van Abeba, ze likken en smikkelen, ze willen wat bewaren en eten toch weer door. Ze vinden het lekker en vreemd tegelijk. Anders, omdat het zoet is. Ze zijn geen zoetigheid gewend. Want al werkt vader in een suikerfabriek, hij snoept er niet. Suiker moet worden gekocht, daar is geld voor nodig. Geld is bij rijke mensen. Bij Abeba thuis zijn ze niet rijk, ze zijn arm.

Of . . . zijn ze wel arm? Ze zijn tevreden, ze hebben wat ze denken nodig te hebben. En kijk eens naar Abeba, werkt ze niet in een fijn huis? Draagt ze geen mooie jurk? Ze kunnen trots zijn op hun dochter, ze smikkelen van hun boterkoek, ze voelen zich rijk! En dat gevoel van nu kan niemand hen afnemen. Het maakt hen blij!

Als het stukje koek op is, gaat moeder weer naar haar

houtskoolvuur terug. Abeba doet haar mooie jurk uit en haar oude kleren aan. Haar oude kleding is kapot en bruin van kleur. Haar sandalen trekt zij van haar voeten en zet ze bij haar witte jurk. Nu doet ze op blote voeten haar werk.

Het lijkt nu een heel andere Abeba dan die van zonet. En toch – haar gezicht is bruin en zonder rimpels. Ze kijkt vriendelijk, haar mond lacht, Abeba is mooi.

Weldra trekt nu de lucht van tefkoeken door het huis. Die lucht is zurig. Daar doorheen de lucht van een scherpe saus vol kruiden. Het zal straks een goede maaltijd worden voor de hele familie.

En dan is het etenstijd!

Op het stukje grond voor het huisje van Abeba's ouders hurkt de hele familie bijeen. Ze gaan allemaal rondom een grote, rieten mand zitten. Die mand doet dienst als tafel, waar bovenop de rieten schaal rust met een rieten deksel er overheen. Als iedereen zit, als het deksel wordt opgelicht, komt er een grote platte tefkoek te voorschijn. Daarop wordt de hete saus gegoten.

Als even later de familie aan het eten gaat, trekken ze met hun vingers allemaal een stukje van de tefkoek af, dopen het in de saus en steken het in hun mond. Het sap van de saus druipt hen langs de vingers, langs de mond. Ze likken hun vingers af – pakken opnieuw een stukje, dopen het weer in de saus en smikkelen zonder te praten.

Abeba heeft gezien hoe bij Annet en Mark thuis gegeten wordt. Van grote, witte borden, die glad en glimmend zijn. Uit grote schalen met deksels, waaronder eten zit dat zij heus niet zo lekker vindt. Ze heeft het wel eens geproefd, in de keuken, maar – zo vreemd was de smaak, zo raar op haar tong. Nee, liever tef, liever al je vingers gebruiken dan eten met glimmende spullen, die links en rechts naast je bord liggen: een

vork, een lepel en een mes. Abeba weet van zichzelf niet of ze daar wel iets mee naar haar mond zou kunnen brengen. Nu eet ze lekker met al haar vingers en smakt met haar tong. Iedereen mag horen hoe lekker het smaakt!

Als iedereen klaar is, blijven moeder en Abeba alleen achter. Ze blijven zitten voor het huisje. Vader wandelt naar een groepje mannen dat in de verte rondom een vuurtje zit te praten en zit even later zelf ook in de kring. De broertjes en zusjes van Abeba zijn nergens meer te zien. Die hebben andere kinderen opgezocht. Even buiten de kampong kun je altijd een hele groep vinden. Daar worden vuurtjes gestookt van hout dat ze zelf hebben verzameld, daar worden visjes gebakken, die ze eerst zelf in de rivier hebben gevangen. Daar worden ook nieuwtjes uitgewisseld. Sommige daarvan hebben ze doorverteld gekregen, andere hebben ze zelf ontdekt. Hier vertellen ze het door.

Eén van die nieuwtjes is dat er weer een paar apenwachten kunnen worden aangesteld. De apen zijn lastig en opdringerig. Ze hebben hun terrein tussen het groen aan de oever van de rivier. Ze leven er bij duizenden. Als ze er spelen, is het wel een grappig gezicht maar – ze zoeken ook voedsel, ze grijpen wat ze krijgen kunnen en dat is het hem nu juist. Als het avond wordt, gaan ze op stap. Dan komen ze naar de rand van de suikerrietvelden. Daar trekken ze de stengels suikerriet uit de grond, nemen er één hap van en gooien de rest weg. De volgende stengel wordt gepakt, één hap, hup . . . en zo gaat het maar door. Door een tweetal apen kan zo in één nacht een heel suikerrietveld worden verwoest.

„Kwaaie apen!” heeft moeder in Nederland wel eens tegen Annet en Mark gezegd. Ze weten nu wat dat betekent. Hier in Ethiopië zitten zulke kwaaie apen langs het suikerrietveld.

Daarom staan er langs de suikerrietvelden apenwachten. Om de honderd meter staat er één: een stok in zijn hand, zijn ogen

gericht op het struikgewas. Zodra een apenwacht een aap ziet, zal hij met zijn stok een paar harde slagen op de grond geven. Dat zal die aap de schrik op het lijf jagen. Hij zal vluchten zo hard hij kan. Dat moet ook. Want: als er één aap in het rietveld zit, dan komen er meer!

En nu worden er nieuwe apenwachten gevraagd. Haile, het broertje van Abeba, hoort het. Hij weet meteen wat hij zal doen: als het maandag is, zal hij naar de man gaan die apenwachten zoekt. Wie die man is? Haile weet het niet maar – hij zal erachter komen. Hij wil apenwacht worden. De wacht houden op de strook tussen het groene hout langs de Awasj en de groene velden met suikerriet. Hij zal zijn ogen wijd open houden en zodra hij een aap ziet!! Hij zal ze – reken maar! Hij gaat die avond pas naar huis als het donker is. Als de meeste vuren bij de huizen gedoofd zijn. Als de burenen niet meer met elkaar praten omdat de meeste mensen hun huisje zijn binnengegaan.

Stil zoekt Haile in zijn eigen huis zijn plaatsje op. Als hij al een hele tijd in bed ligt, slaapt hij nog niet, de geluiden van de nacht dringen het huisje binnen: het zingen van de krekels, het blaffen van een hond. In de verte het huilen van een klein kind. Dan ritselt er iets vlak naast Haile op de grond. Er loopt iets. Een dier. De ogen van Haile zijn wagenwijd open zonder dat hij er iets mee kan zien. Zijn hart klopt sneller dan anders. Haile is een beetje bang. Bang voor de nacht, de geluiden, het donker. Zal hij wel een goede apenwacht kunnen zijn? Overdag wel, dat is zeker. Maar 's nachts?

De volgende morgen is hij al vroeg wakker. In zijn hoofd heeft hij een zwaar gevoel. Hij heeft vannacht onrustig geslapen. Al maar kwamen er apen uit de struiken: ze drongen de suikerrietvelden binnen, grepen de rietstengels met hun lenige handen vast, sloegen er hun achterpoten omheen en schommelden heen en weer, heen en weer totdat Haile er draaierig

van werd. Ook de rietstengels konden er niet meer tegen: ze knapten af, net boven de grond. En het waren zóveel rietstengels die afknapten, dat er een heel grote open plek ontstond. En die apen maar weer naar de volgende rietstengels springen, schommelen. Ook die rietstengels knapten af.

Haile wist op 't laatst niet meer wat hij tegen zoveel apen moest beginnen. Daarom zwaaide hij wild met zijn stok om zich heen, sloeg daarbij hard met zijn hand tegen iets aan. Au! Maar het leek wel of er steeds meer apen kwamen. Niets kon hen tegenhouden.

„Ze verwoesten de hele plantage!” gilte Haile toen hard. Zijn stem brak de stilte in het kleine huisje. Daar lag iedereen rustig te slapen. Die merkten niets van apen, die op rietstengels schommelden. Alleen Abeba werd even wakker. Ze tilde haar hoofd op, keek het donker in, in de richting, waar Haile lag.

„Dat valt wel mee, hoor, Haile!” zei ze toen zacht. Ze draaide zich op haar zij en sliep weer in.

Nu is Haile wakker. Het is morgen geworden. Zijn hoofd is zwaar. Op zijn hand heeft hij een bloederige plek. Blijkbaar heeft hij die hand gestoten, vannacht. Hij staat op, schept water in zijn handen en gooit het tegen zijn gezicht. Lekker is dat!

„Hoe is het met de plantage?” hoort hij plotseling achter zich. Verbaasd kijkt hij op. Achter hem staat Abeba.

„Vannacht riep je: ‚Ze verwoesten de hele plantage’, weet je dat?” Haile voelt zich betrappt.

„Weet je wat ik heb gedroomd?” zegt hij dan. „Van apen in de suikerrietvelden . . . Weet je . . .” Haile wordt plotseling heel vertrouwelijk: „Niemand zeggen, hoor, maar . . . ze zoeken apenwachten en – ik wil . . .”

Vol bewondering kijkt Abeba naar haar broer, die veel langer is dan zichzelf. Hij, wil hij zo'n apenwacht worden?

„Maar Haile, als het dan donker is? Durf je echt? Ben je niet

bang?"

Abeba denkt niet eens meer aan apen als ze dat zegt maar aan jakhalzen en hyena's. Aan boze figuren, die uit het donker opduiken. Of - aan wilde honden, misschien . . .

„Haile, durf je echt?"

In haar stem is bewondering als ze dat zegt.

En Haile? Zijn rug strekt zich. Hij wordt er langer door. Zijn gezicht staat ernstig als hij zegt: „Natuurlijk. Je denkt toch niet dat ik bang ben? Stel je voor!"

Het zware gevoel is uit zijn hoofd verdwenen. Hij bang? Hij zal laten zien wat hij waard is, stel je voor!

Als Abeba teruggaat naar haar werk op de plantage, blijft er een broer achter, die weet wat hij wil. Wacht maar, maandagmorgen . . .

5. Een brief aan opa en oma

Annet en Mark zijn druk in de weer met hun plan: een verkoping houden van spullen, die door melaatsen zijn gemaakt.

„Kom op, dan gaan we ons plan bespreken,” heeft Mark tegen Annet gezegd.

Vader probeerde iets anders te bedenken omdat het zondagmiddag was.

„Zullen we tafeltennissen?”

„Nee – te warm!”

„Zwemmen?”

„Nee – geen tijd!”

„Dat is ook wat moois!” heeft vader lachend tegen moeder gezegd. „Geen tijd! Kom Lies, dan gaan wij lekker de schaduw van de tuin opzoeken. Ze zoeken het maar uit!”

„Kom maar op het plat in de boom,” zegt Mark tegen Annet. Het lijkt hem de beste plaats om een „geheim” te bespreken. Daar kan niemand hen horen.

Maar, dat plan is toch al lang aan vader en moeder bekend? Dan is het toch geen geheim meer? Ja, maar al weten ze iets van het plan, ze weten nog niet hoe het verder moet. Mark en Annet hebben dat zelf nauwelijks bedacht. Dat willen ze nu samen doen, daar komt verder geen mens aan te pas.

„Kom maar boven!” Even later, daar zitten ze dan.

„Hoe komen we aan de spullen, die door de melaatsen worden gemaakt?”

„Door wie worden ze vervoerd? Wat voor spullen zijn het?”

„Waar moeten ze worden uitgestald?”

Er zijn een heleboel vragen. Er komen maar een paar antwoorden op.

„Kan de verkoping in de school worden gehouden?”

„Ja, maar... vindt juf dat goed? Wanneer vragen we dat dan?”

In de schaduw van de citroenboom zitten vader en moeder in de tuin. Vader zit te lezen. Moeder schrijft een brief. Die brief is gericht aan haar eigen ouders.

„We wonen hier op de plantage reuzefijn,” schrijft moeder.

„Dat weten jullie wel. Maar - we missen jullie enorm. Er wonen hier alleen maar ouders met kinderen of jongere echtparen zonder kinderen. Maar - oma's en opa's zijn hier niet. Nu gaan we de decembermaand tegemoet. Het zal hier dan warm zijn, zoals altijd. En toch... ook hier wordt het feest van Christus' geboorte gevierd. De kinderen zullen Hollandse kerstliederen zingen, er zal een kerstboom zijn. Nu wordt er door de suikeronderneming een speciaal chartervliegtuig gehuurd. Begin december zal dat uit Nederland vertrekken. Leeg? Stel je voor! We schrijven als plantagebewoners allemaal naar onze ouders en familie. Misschien begrijpt u al wat ik bedoel: Komen jullie het kerstfeest hier vieren? Stappen jullie alsjeblieft op Schiphol in? Gun ons en de kinderen alsjeblieft die vreugde, we kijken zó naar jullie uit...!

Laat snel twee plaatsen reserveren! Als jullie komen mogen jullie twee koffers meenemen. In elke koffer mag twintig kilo bagage. Die koffers worden in het bagageruim van het toestel geborgen. De andere bagage, een boodschappentas, uw handtas, mag u in het vliegtuig bij u houden.

Laat u gauw iets van u horen? Maak u over de kosten maar niet ongerust, die hebben wij er graag voor over! Vergeet u niet dat het een verrassing is voor Annet en Mark? We vertellen

hun hier niets over!”

„Zo,” zegt moeder. „Nu een envelop. Henk, neem je hem morgen mee naar kantoor? Hij kan dan met de eerste de beste auto mee naar Addis Abeba.”

Als moeder de brief op de tafel heeft gezet, komen Annet en Mark. Ze ontdekken de brief meteen.

„Ha, een brief voor oma en opa!”

Dan wordt het plotseling even stil.

„Ik zou toch zo graag naar oma toe willen gaan!” zucht Annet dan. Ze denkt aan die heerlijke middagen in oma’s huis: puzzelen, weven op oma’s weefgetouw. Wolwinkeltje spelen met oma’s gekleurde wol.

„Opa heeft mij nog schaken geleerd en – nou kan ik het nooit meer met hem doen . . .”

Wat is dat nou? Mark ontdekt plotseling bij zichzelf dat hem dat verschrikkelijk hoog zit, nota bene, de tranen zijn hem haast te machtig. Hij strijkt snel met zijn arm langs zijn gezicht. Huilen, stel je voor!

„Je vader kan ook schaken, hoor,” merkt moeder op.

En vader zegt: „Zullen we een potje, Mark?”

Maar Mark wil niet. Daar gaat het hem niet om. Niet om dat schaken, zo ineens. Wèl om oma en opa, dat ze nou nooit eens even hier kunnen zijn!

Moeder haalt vruchtendrank uit de koelkast. Het bruist even later uit de fles de glazen in. IJsblokjes klingelen tegen de rand van het glas.

„Toe maar, drink es op,” zegt moeder. En ze voegt eraan toe: „Tja, vader en ik hebben het vanmiddag ook een beetje te kwaad gehad. Ze zijn ook zo ver weg.”

Dan is het weer stil. Maar in dat stilzijn zijn ze heel dicht bij elkaar en dicht bij oma en opa tegelijk. Zo is een afstand toch blijkbaar te overbruggen!

6. Een plattegrond van het klaslokaal

Nu is het maandag. Annet en Mark zitten op school. Ze zijn aan het tekenen. De juffrouw helpt de jongsten van de klas met rekenen, de andere leerlingen zijn bezig met taal.

„Wat ga jij tekenen?” had Mark aan Annet gevraagd.

Met een ruk gingen de schouders van Annet omhoog. „Weet ik het,” had ze toen gezegd. „En jij?”

Ook Mark had nog niets geweten. Maar plotseling – twee enthousiaste ogen:

„We richten de tentoonstelling in!”

Annet moest eerst even nadenken. „De tentoonstelling?”

„Nou – verkoping dan!”

Om te laten zien wat hij bedoelt, begint Mark het lokaal te tekenen, een rechthoek op zijn papier. Aan de smalle kant het schoolbord – aan de lange kant ramen, dan de andere lange kant, de kasten tegen de muur. Aan de smalle kant komt achter in de klas de deur. Maar naast die deur kan ook nog wel wat worden neergezet.

„Zo, dat staat,” zegt Mark tegen Annet, die meekijkt om te zien wat Mark daar doet.

„En nu?”

„Nu de spullen erin plaatsen! Waar laten we de kleden?”

„Op de grond!”

„En de kleinere spullen?”

Ook Annet wordt enthousiast. De school is geen school meer maar een ruimte, die een winkel kan zijn. Ze tekenen tafeltjes in het lokaal, schrijven erop wat er zal worden neergelegd. De

juffrouw van de klas kijkt even op. Wat zijn die Annet en Mark toch aan het doen? Ze heeft op dit moment geen tijd om naar hen toe te gaan. Bovendien, vervelen doen ze zich niet. Laat ze maar even gaan, denkt ze.

Mark en Annet gaan hun gang. De hele tentoonstelling komt op papier. Hun gezichten stralen, hun ogen glimmen. Op het papier schrijven ze nog eens met grote nauwkeurigheid: „Voor onze vrienden!” Ziezo, dat is klaar. En nu?

„Prij斯卡arten moeten we ook maken!” bedenkt Annet.

„Maar de prijzen weten we nog niet eens,” stelt Mark zakelijk vast. „Daar kunnen we dus nog niets aan doen.”

„Wat wel?” Maar op dat moment is het tijd om de spullen op te ruimen.

„Annet en Mark, wachten jullie even op mij?” vraagt de juffrouw.

Zeven kinderen rennen weg. Annet en Mark staan alleen in de klas.

„Mag ik jullie tekening even zien?”

Annet en Mark kijken elkaar aan. Moet dat nou? vragen ze zich af. Een echt geheim hebben ze niet, vader en moeder weten er immers ook iets van. Maar juf?

Maar – ’t moet toch in de school? denkt Annet. Ze knikt haast ongemerkt even naar Mark. Dan leggen ze met een bijna plechtig gebaar hun schrift open voor de juffrouw neer.

„Een plattegrond,” zegt die stomverbaasd. Een huis of bomen worden in haar klas vaak getekend maar – een plattegrond?

„Wat bedoelen jullie daarmee?”

Mark en Annet laten nu het volgende blad van hun schrift zien.

„Voor onze melaatse vriendjes” staat daarop. Voor de juffrouw geeft dat geen duidelijkheid.

„Wie zijn die melaatse vriendjes van jullie dan?” vraagt ze.

Mark en Annet halen hun schouders op. Hoe ze heten, weten

ze niet. Alleen dat ze er zijn, bestaan, hoe zeg je dat?

De juffrouw slaat het blad van het schrift toch terug. Ze komt bij de plattegrond terecht.

„Wat is dat? Een tentoonstelling misschien? Werkjes hier, van school?”

Nu kijken Mark en Annet elkaar lachend aan. Nee, een tentoonstelling is het niet.

„Een verkoping, juf!”

„Een verkoping? Waarvan?”

Nu pas vertellen ze dat vader en moeder een plaats hebben bezocht waar allemaal melaatse mensen werken.

„En ze maakten van alles! Herderspetjes, tassen . . .”

„Kussens en kleden,” vult Annet gauw aan.

„Daarmee moeten ze hun eten verdienen en toen dachten we: er zijn hier ook vast wel mensen, die iets van hen willen kopen.”

„Dan kunnen we ook iets voor hen doen,” legt Mark nog eens uit. „Want een melaatse jongen kan niet op mijn plat in de boom.”

De juffrouw kijkt stomverbaasd.

„Moet dat dan, Mark?”

„Nou, als zij petten maken en zo, dan kunnen wij toch ook wel wat doen . . .”

De juffrouw lacht. Ze vindt het een leuk plan. Zo gebeurt er weer eens wat.

„Jullie moeten het ook met jullie vader en moeder overleggen,” zegt ze dan. „Zo maar een verkoping houden kan natuurlijk niet. Maar . . . weet je wat,” zegt ze plotseling. „Hier, neem deze tekening maar mee naar huis. Laat hem maar aan je ouders zien en – ja – dan hoor ik er nog wel van!”

Die avond zitten vader en moeder, Annet en Mark, in hun eigen huis over de tekening gebogen.

„Kijk, hier op deze tafels kunnen we de kleinere spullen

neerleggen.”

„En de grote kleden gewoon op de grond.”

„Die herderspetjes hangen we wel zo aan de muur!”

Vader en moeder kijken elkaar eens aan. Ze vinden het een goed plan. Tegelijk, zó eenvoudig is het niet.

„Een verkoping houden, hier, op de plantage, dat mag zo maar niet!”

Grote verbazing bij Annet en Mark.

„Mag zo iets niet? Als jullie het toch goedvinden?”

Vader legt uit dat je hier niet alleen als gezin leeft. De burenen links en rechts, aan de overkant, noem maar op, met hen daar moet je ook rekenen. We leven hier met elkaar, we zullen dat eerst met elkaar moeten bespreken.

„En dan?”

„Wel, als iedereen het goedvindt, dan gaan we naar meneer Zuringa, die is het hoofd van de plantage, aan hem leggen we onze plannen voor. Gesnapt?”

Annet en Mark voelen zich plotseling minder vrij, hun plan gaf hun zo'n blij en vrolijk gevoel, maar nu . . .

„Toe, zeg,” protesteert moeder plotseling. „Jullie hebben een gezicht als zeven dagen onweer. Niet zo vervelend doen, hoor!”

Annet en Mark kijken verontwaardigd. Nu nog mooier. Moeten zij niet zo „vervelend” doen of . . . moeten ze hier op de plantage niet zo vervelend doen? Wat een gezeur allemaal . . .

„In onze flat in Holland hadden we intussen al tien keer een verkoping georganiseerd!” zucht Mark hardop.

Moeder kijkt hem met grote ogen aan. „Hoefde je daar dan geen rekening te houden met de burenen?” vraagt ze verbaasd.

„Jongen,” zegt vader hard. „Ook daar moest je voor een vergunning naar het politiebureau of naar het stadhuis. En nu wil ik er geen woord meer over horen!”

Even is het gespannen stil. Maar Annet en Mark denken verder: Gaat het nu nog door of niet? Gaat vader erover praten met andere mensen? Gaat vader uiteindelijk naar meneer Zuringa?

Alsof vader de gedachten van Annet en Mark raadt, zegt hij: „Tegen die tijd dat we er met meneer Zuringa over moeten gaan praten, roep ik jullie wel. Dan gaan jullie maar mee!”

Daarmee is dan plotseling het hele tentoonstellingsplan van de baan. Je wilt iets en je kunt niet verder. Ineens ben je dan ook zelf al je ideeën kwijt: als eerst een ander moet goedkeuren wat je zelf wilt gaan doen! Wie weet mag het niet eens.

Het duurt die avond lang voordat Mark en Annet in slaap vallen. Hun plan lijkt verder weg dan ze zich hadden voorgesteld, en tegelijk . . . kunnen ze er niet van slapen. Als het nu maar doorgaat! denkt Annet steeds.

Hoelang moet je op toestemming wachten? vraagt Mark zich af. Hij had zo graag al een heleboel willen regelen, afspreken, klaarmaken. Veel geduld heeft Mark niet. En toch – de slaap komt als een kleine vriend. Mark houdt op te denken. Rustig gaat zijn ademhaling. Hij slaapt een nieuwe dag tegemoet. En in de kleine kamer naast hem slaapt Annet. Morgen zullen ze wakker worden en toch weer verder praten over hun plan. Morgen!

7. Een nachtelijke overval

De plantage is zo maar een klein stukje land onder de eindeloos wijde sterrenhemel. Op de plantage branden de buitenlichten, eigenlijk is het er nooit helemaal donker.

Sterke mannen houden over het terrein de wacht. Ze wandelen twee aan twee, kijken naar links en rechts. Ze dragen dikke, warme sjamma's – omslagdoeken – want de nachten zijn vaak koud. Hebben ze een tijd gewandeld, is alles in orde, dan gaan de mannen ergens zitten. Een groot deel van de nacht praten ze dan fluisterend met elkaar. Of ze zitten stilletjes voor zich uit te kijken.

Buiten, tussen de suikerrietvelden, is alles verlaten en stil. Geen licht brandt er, geen gesprek hoor je er. Wie zou daar moeten zijn? Wie zou in het donker willen praten?

En toch!

Onder de wijde sterrenhemel zitten jongens op wacht. Om de honderd meter zit er één. Je kunt in het donker hun gezichten niet zien. Alleen de lichte sjamma's, die zij hebben omgeslagen. Eén van die jongens is Haile, de broer van Abeba. Zijn gezicht staat ernstig, zijn ogen turen het donker in. Maar er is niets te zien dat onrust geeft. Niets te zien dat het riet in wil. Op de plantage slapen de mensen, langs de Awasj slapen de apen. Haile en zijn kornuiten houden de wacht in de stilte, onder de Afrikaanse hemel.

Toch is Haile onrustig. Hij is geen held. Het valt niet mee om hier te zitten. Hij kan slecht wakker blijven, hij heeft slaap! Hij staat op, loopt wat heen en weer, laat zijn stok vallen: een

harde tik op de droge grond. Hij schrikt ervan, raapt hem met een snelle beweging op, kijkt angstig in het rond alsof hij aangevallen wordt. Maar om hem heen is niets dat hem wil aanvallen.

Een zacht geritsel tussen het riet verraadt een klein dier. Het janken van een hyena van heel ver doet hem kippevel krijgen op zijn rug. Maar de hyena is zo ver. Het geluid ebt weg, de stilte omklemt het plantage terrein.

Haile staat stil langs de rietrand, achter hem wuift het riet zachtjes heen en weer. Vóór hem zijn de bomen langs de Awasj, daarachter de rivier. En boven hem – de donkere, wijde hemel, de maan, de sterren. En heel in de verte kleurt de hemel, daar wordt het alweer licht.

Straks komt de zon op, denkt Haile. Hij haalt al opgelucht adem. Straks!

Maar plotseling houdt Haile zijn adem in. Wat is dat? Hij hoort voetstappen van niet één maar van wel een paar mensen. Kleinere stappen van dieren hoort hij er tussendoor. Uit het donker komen dromedarissen te voorschijn. Karéjoes lopen ernaast. Het is voor Haile niet nieuw om Karéjoes te zien. Ook dromedarissen zijn hier wel bekend. Maar op dit uur – wat doen ze hier?

Opeens voelt Haile zich van achteren beetgegrepen, hij valt, wordt op de grond gedrukt. Eén van de Karéjoes bindt zijn handen vast op zijn rug, stopt hem een prop van riet in zijn mond.

Haile kan niet meer roepen, niet meer weglopen, niets meer doen.

Met grote, angstige ogen ziet hij hoe de mannen het suikerriet met grote messen kappen, aan bossen binden, boven op de dromedarissen vastmaken. Ze gaan met grote snelheid te werk. Het lijkt voor Haile wel of hij droomt, zoals toen in zijn hut, maar nu veel erger. Hij heeft het zo heet, dat zweetdruppeltjes

op zijn voorhoofd staan. Het lijkt wel of hete zonnestralen hem wegbranden maar de nacht is nog koel, de zonnewarmte nog ver.

Eindelijk zijn de dieren haast bedolven onder het suikerriet. De mannen stoppen hun messen in hun gordel, drijven de dromedarissen op en verdwijnen de duisternis in. Op de grond ligt Haile, hij kijkt hen na met een gevoel van opluchting, een gevaar dat zich langzaam weer verwijderd . . .

Maar wat overblijft voor Haile is nu de angst voor de ontdekking. Het terrein is beschadigd, afgeplukt, ligt er gehavend bij. Geen apen maar mensen hebben het gedaan. Mensen, die zo maar opgedoemd zijn uit de duisternis, die zo maar weer vertrokken zijn, in de duisternis.

En hier ligt Haile nu. Hij huilt!

De volgende morgen als de mannen op de plantage aan het werk willen gaan, wordt Haile ontdekt.

Het eerst ziet hem de vader van Annet en Mark. Hij is met de Landrover op weg naar de plaats, waar de Awasj het plantageterrein binnenkomt. Hij wil de waterstand zien, een overzicht hebben over de bewatering zoals die hier gebeurt.

Dan, opeens . . .

„Hé, dat is vreemd!” mompelt hij bij zichzelf. Hij stopt zijn auto bij de geschonden plek.

„Dat is geen watertekort. Hier is wat anders aan de hand! Waar is hier de apenwacht?”

En dan ziet hij een paar benen de lucht inzwaaien. Benen van Haile. Nu die met zijn armen niet zwaaien kan, nu hij niet roepen kan, nu roept hij zo.

„Wat zullen we nou hebben?” zegt Marks vader hardop. Met een paar stappen is hij bij de vastgebonden knaap. Met een paar bewegingen haalt hij de suikerrietprop uit zijn mond.

„Zo jong, en nu . . .”

Een mes heeft snel het touw om Hailes handen gekapt. Nu zit Haile met bevende handen zijn tranen uit zijn ogen te wrijven en huilt hardop.

„Maar, wat is er gebeurd?”

Haile kan haast niet praten maar het moet. Langzaam maar zeker begint vader er iets van te begrijpen: er zijn suikerriet-dieven geweest, mensen met dromedarissen.

„Waar kwamen ze vandaan?” vraagt vader.

„Daar!” wijst Haile.

„Gingen ze daar ook weer naar toe?”

„Ja,” knikt Haile.

Marks vader weet nu genoeg. De opzichter van het werk komt in de verte aan.

Vader geeft hem een wenk. „Ontferm jij je eens over deze jongen!” zegt hij kort. „Er zijn hier vannacht rovers geweest. Ze hebben ons kostbaar suikerriet gestolen, kijk eens wat een ravage ze hebben aangericht!”

Marks vader springt in zijn auto en rijdt naar het einde van het ontgonnen terrein. Daar stopt hij en houdt zijn hand boven zijn ogen. Is er nog iets van de rovers te zien? O – vader is zo nijdig!

Maar hij ziet niets als een eindeloze, dorre, droge vlakte. Gebarsten door gebrek aan water, uitgeblust omdat er niets, niets op groeien kan. Dan wordt hij vanbinnen heel verdrietig, hij voelt zich, zoals hij zich nog nooit eerder voelde. Achter hem ligt het groene land. Het land zoals het zou móeten zijn, voor alle mensen, voor alle kinderen op aarde. Dan zou er geen honger zijn, geen dorst, geen gebrek aan werk. Vóór hem ziet hij hoe het níet moet zijn, zo arm, zo kaal, zo eindeloos leeg.

„Daar kunnen de mensen ook niet in leven blijven!” zucht hij.

„Hier gaan zelfs vliegen nog dood van de honger. Wat wil ik nou?” vraagt hij zichzelf. „Het suikerriet terughalen? Dat is

hetzelfde als tegen uitgehongerde mensen zeggen dat ze die ene boterham moeten teruggeven. Stel je voor!"

Vader draait zich om en gaat terug naar de auto. Hij klimt op de voorbank en zucht.

En toch, denkt hij dan, toch zal de woestijn eens bloeien als een roos. Toch zal er eens geen honger en dorst, geen dood en verdriet meer zijn. 't Is haast niet te geloven, maar waar!

Hij draait het contactsleuteltje om en geeft gas.

„'k Moet er dan wel iets aan doen!" zegt hij half hardop.

„Kom, ik ga eens kijken hoe het is met de watertoevoer!"

Als hij weer langs de plek komt, waar het riet is weggehaald, staat de opzichter op hem te wachten.

„Ik heb die jongen maar met een vrije dag naar huis gestuurd," zegt hij tegen vader. „En hoe moet dat met dat riet? Melden we het bij de politie? Maak ik een rapport?"

„Ach, laat maar zitten," zegt vader. „Wat moeten we nou met al die rapporten. Weet je wat ik hoop?"

De opzichter kijkt verbaasd. Hij schudt zijn hoofd en snapt er niets meer van.

„Ik hoop," zegt vader dan als de man geen antwoord geeft, „dat hongerige mensen er een fijn maal aan hebben. Dat hoop ik!"

Dan rijdt vader verder. Er is veel te doen op de plantage. Er is ruimte en land, water in de rivier. Het water zal over het land moeten komen om het vruchtbaar te maken. Het land zal bewoonbaar moeten worden. Ja, er is veel te doen!

8. Mark en Annet bij meneer Zuringa

„Er is veel te doen”, dat vinden Mark en Annet ook. Ze moeten nota bene zelf bij meneer Zuringa komen. Vader heeft het hun gezegd.

„Maar - u gaat toch mee, vader?” had Annet gauw gevraagd. Maar vader had zijn hoofd geschud: „Nee hoor, dat doen jullie zelf. Je weet waar hij woont, vooraan bij de ingang, het eerste huis, jullie zoeken het maar uit.”

Dan gaan ze er samen op af.

„Mag het nu wel of mag het nou niet, zo'n verkoopdag?” vraagt Annet zich hardop af als ze naast Mark voortloopt.

Mark haalt zijn schouders op. „Als we zelf moeten komen, zal het toch wel ergens voor nodig zijn!”

Bij het grote huis is de tuinboy aan het werk. Annet en Mark kennen hem wel. Het is een vriendelijke man, die haast altijd lacht.

„Tenástali!” „Goedendag.”

„Tenástali!”

Ze durven nu niet bij de boy te blijven staan, maar lopen meteen door naar de deur. Op hun bellen doet een meisje open.

„Is meneer Zuringa er?”

Ze mogen binnenkomen, in de kamer. Het is een grote kamer, waar haast van alles in te zien is maar rondkijken durven ze niet zo best.

„Wat duurt het lang, hè,” fluistert Annet na een poosje.

En juist dan gaat de deur open en staat meneer Zuringa in het vertrek.

„Dag jongens! Hoe komen jullie op dat idee van een verkoping?” begint hij direct.

Wie moet er nu antwoorden? Annet, Mark, allebei? Ze kijken elkaar eens aan, dan begint Annet: „Vader en moeder hebben in Addis een werkplaats gezien. Melaatsen werken daar. Ze maken kussens en kleden . . .”

„En we dachten, we kunnen die melaatse mensen best aan klanten helpen. Die spullen moeten verkocht worden en wij met z'n allen hier, we kunnen best iets doen!”

Meneer Zuringa kijkt hen lachend aan.

„Dat vind ik ook, hoor,” zegt hij dan. „Een verkoping houden is een goed plan, we kunnen best wat van die spullen gebruiken. Weet je wat we kunnen doen? We kunnen ermee wachten tot de kerstgasten hier zijn. Die komen half december aan, dat is vlug genoeg. Dan zijn er nog meer klanten. En weet je wat je dan vóór die tijd kunt doen? Het theehuis inrichten. Die ruimte is beter dan die van de school. Laten ouderen jullie maar helpen. Zo'n viertal ouderen – die hebben jullie hard nodig, er zal nog stevig moeten worden doorgewerkt . . . Okee?”

Met ogen vol vraagtekens kijken Mark en Annet meneer Zuringa aan. „Bedoelt u dat het mag?” brengt Mark er eindelijk uit. Het lijkt wel of hij het maar nauwelijks geloven kan.

„Het mag!” knikt meneer Zuringa nog eens. „In het theehuis. Met de kerstgasten erbij!”

„De groeten thuis, hoor!” roept hij hen even later achterna als ze de stoep afrennen.

Mark en Annet horen het niet.

„Het mag!” gillen ze hard. Ze rennen om het hardst, wie het eerst thuis is. Even later vliegen ze de keuken van hun eigen huis in, ze rennen Abeba haast omver en vallen luid roepend de kamer binnen.

„Het mag! In het theehuis – met de kerstgasten erbij!”

De rust van vader en moeder is verstoord.

„Nee maar,” zegt vader heel verbaasd. Alsof hij dat al niet veel eerder wist.

„En die kerstgasten, wat betekent dat?” vraagt hij dan.

Annet kijkt met opgetrokken wenkbrauwen naar Mark, Mark naar haar. Hé, wat gek, daaraan hebben ze nog niet gedacht.

„Nou – de familie Zuringa krijgt blijkbaar gasten met Kerst!”

Nu kan moeder het niet langer uithouden.

„Zal ik jullie eens wat vertellen? Wij krijgen ook gasten met Kerst. Er komt hier op het vliegveld in Addis op negentien december een vliegtuig uit Holland aan. En weten jullie wie daar ook inzitten?”

Het wordt pijnlijk stil. De gedachten van Annet en Mark vliegen naar Holland, naar oma en opa. Zouden die werkelijk . . .

Ze durven niet hardop te zeggen wat ze zichzelf maar nauwelijks kunnen voorstellen. Nu blijft het stil. Maar niet lang.

„Oma en opa!” vult vader aan.

Hé, wat gek, nu blijft het toch nòg even stil. Nu is er een gevoel dat je zo maar plotseling huilen moet, of je weg moet kruipen in een hoekje zodat niemand je kan zien. Kunnen mensen dan ook huilen van blijdschap? Kun je, als je héél blij bent, stil worden, in plaats van luid te roepen en te springen?

Nu vertelt moeder van de brief, die ze zelf aan oma en opa geschreven heeft. Over het antwoord dat oma en opa hebben gestuurd.

„Als alles goed gaat zijn ze negentien december met het toestel aan de grond.”

„Wie halen ze mee op?”

Nu barst een oorverdovend lawaai los. Alle twee willen ze mee, plus vader en moeder. Kan dat wel? Hoe moet dat op de

terugweg dan?

„Dat ophalen is van later zorg,” beslist moeder.

En vader vraagt: „Hoe gaat dat nou verder met die verkoping?

Vertel eens op!”

„We mogen in het theehuis!”

„We moeten een stuk of vier grote mensen laten helpen!”

„We verkopen pas als de kerstgasten gekomen zijn!”

„En wanneer richten jullie het dan in?”

Nog steeds zijn er meer vragen dan antwoorden. En toch . . . er staat iets te gebeuren, iets goeds!

Moeder pakt de grote maandkalender van de muur.

„Als we nu eens de week voor de negentiende alles uitstallen?”

„Schrijf maar op!” vindt vader, die zelf altijd met een agenda werkt.

„En wanneer halen we dan de spullen van de werkplaats?”

„Dat kan wel de week daarvoor!”

„En wie doen dat?”

„Jij natuurlijk!” vindt Mark. Hij kijkt vader aan.

Annet knikt. Wie moet dat anders doen?

„Maar,” bedenkt vader, in de werkplaats weten ze nog van niets. Als ik nou es . . . Morgen moet ik naar het kantoor in Addis toe . . .”

„Natuurlijk!” stemmen ze alle drie toe. Dat is het! Vader gaat morgen naar Addis om te overleggen over wat er gaat gebeuren. De week voor de negentiende de tentoonstelling inrichten plus daarvóór de spullen definitief in Addis ophalen.

„Zeg, maar hoor es even, dat kunnen we niet als gezin alleen doen.

Wie helpt ermee?

Er wonen mensen genoeg op de plantage. Maar — willen ze meedoen?

Een plan voor melaatsen, is iedereen daarvan gediend?

„Ik weet iemand die vast en zeker meedoet!” bedenkt Annet ineens.

Nieuwsgierig kijken ze haar aan.

„Wie is dat dan wel?”

„Juf van school – beslist!” laat ze er vol overtuiging op volgen.

„Zo iets heeft ze zelf al gezegd. Ik hoor er nog wel van, zei ze, heus!”

Vader en moeder hebben er goede moed op dat de juffrouw helpen wil. Maar wie volgt nog meer?

„Ik heb een idee!” zegt moeder. „De ouders van Alieske, die doen het ook wel.”

„Zullen we hen dan maar eerst even vragen?” bieden Annet en Mark aan.

Maar vader schudt zijn hoofd. „Jullie zijn naar meneer Zuringa geweest, laat mij dit dan maar opknappen.”

„Dan kunnen jullie tenminste op tijd naar bed,” stelt moeder vast. „Jullie zijn me veel te opgewonden. Straks komen oma en opa en zijn jullie ziek!”

Annet en Mark protesteren hevig. Maar vader en moeder gaan er niet op in. Later dan anders dekt moeder hen beiden toe.

„Welterusten, hoor!”

„Gaan jullie nog weg?”

„Even nog, naar Alieskes ouders en naar juf. Maar de boy is bij huis, hoor, dag!”

Later op de avond gaan vader en moeder de plantage over om verder het plan te bespreken. De boy zit op het muurtje bij de garage. Hij past op het huis.

En achter het huis, in de stenen schuur, zit Abeba met haar vriendin. Ze heeft een klein vuurtje van houtskool gemaakt, ze heeft er een rond, donker koffiepotje in gelegd. Eerst heeft ze een paar koffiebonen stukgeslagen en het met water in dat koffiepotje gedaan. Nu wacht ze. De kopjes staan klaar. Naast haar vriendin zit ze op een klein krukje. Ze praten zacht.

9. Een auto vol spullen

De weken die volgen, zijn druk bezet. Op de plantage, omdat er zoals altijd druk moet worden gewerkt. In de huizen, omdat er gasten worden verwacht. In het theehuis, omdat er een verkoping komt, en in de melaatsenwerkplaats in Addis Abeba, omdat er nog zoveel mogelijk moet worden klaargemaakt. En toch – wat kan er veel gebeuren als het moet!

De week voor de negentiende december rijdt vader met Efraïm naar Addis Abeba om de spullen op te halen. Efraïm is een Ethiopiër. Hij heeft in Nederland gestudeerd en werkt als opzichter in de fabriek.

Efraïm is handig, veel handiger dan vader. Als Efraïm van een goed plan hoort, dan wil hij er ook aan meedoen. Dan beginnen zijn hersenen met een sneltreinvaartje te werken, totdat hij weet hoe het plan het best kan worden uitgevoerd.

„Van der Linden,” heeft Efraïm op zekere dag tegen vader gezegd, „ik heb gehoord van die verkoping in het theehuis. Als ik je soms helpen kan?”

Nou, en wie zou er niet kunnen helpen? De vader en moeder van Alieske, die ook al meedoen, hebben het meer dan druk. De juffrouw van de school, die er ook actief bij betrokken is, moet in de eerste plaats aan haar school denken.

„Graag, Efraïm,” heeft vader toen gezegd. En hij heeft even met zijn beide handen Efraïms bruine hand gepakt. Daarmee bedoelde hij te zeggen, Kerel, wat ben ik blij met je hulp!

Eindelijk waren ze zover dat het theehuis kon worden ingericht.

Grote tafels moesten uit een ander gebouw worden opgehaald en tegen elkaar gezet. Daar tussendoor wat kleinere tafeltjes. De stoelen moesten maar zolang in grote stapels op de gang. „Ziezo! Annet en Mark, knippen jullie nog wat kleine prijskaartjes? Hier is de schaar!”

„Efraïm, wat moeten we nu nog verder doen?”

„Eerst morgen maar eens naar Addis,” heeft Efraïm toen gezegd. „Kijken wat er is, misschien hebben ze daar niet eens zoveel.”

Maar toen vader en Efraïm bij de werkplaats aankwamen, bleek dat ze zich hadden vergist. Er lagen kleedjes op grote stapels klaar. Kussens, herderspetjes, tafelmattjes, manden, tassen, te veel om zo maar in één keer over te brengen. Te veel? Nee, toch niet. Vader en Efraïm hebben een Volkswagenbusje van de fabriek mee. Als ze daar eenmaal in gaan stapelen, valt het toch weer mee. Ze stapelen van onder tot boven, van voren naar achteren. Als ze zo samen een poosje hebben gewerkt, is het magazijn van de werkplaats haast leeg, de auto vol. Voordat de beide mannen weer weggrijden, blijven ze nog even staan. Vóór hen liggen de kale houten barakken met hun zinken daken. Daarin zitten al die mensen te werken. Mensen, die ziek zijn, melaats! Melaatsen, die onder medisch toezicht staan, zijn niet besmettelijk, weet vader. Al deze mensen gebruiken medicijnen. Maar beter worden, ècht beter?

„Het kan!” weet Efraïm. „Alleen houden ze wel altijd littekens. Sommigen missen hun vingers, een duim, een hand, en dat blijft natuurlijk zo.”

Ze zijn het waard dat hun spullen worden verkocht, denkt vader bij zichzelf. Dit terrein moet worden uitgebouwd, verbeterd, vergroot. Er zijn veel meer melaatsen in Ethiopië. Ook die moeten een plaats hebben, en werk, en medicijnen. Vader zucht.

Efraïm kijkt vader vragend aan.

„Is er iets?”

„Wat wij doen, is maar een druppel op een gloeiende plaat, Efraïm,” zegt vader dan.

Efraïm lacht, maar zijn ogen staan vragend. Wat bedoelt vader precies? Efraïm spreekt en verstaat aardig goed Nederlands maar - wat is dit voor uitdrukking? Een druppel op een gloeiende plaat?

Vader probeert het uit te leggen.

„Ik bedoel: wij bieden maar een klein beetje hulp tegenover een heleboel ellende . . .”

In zijn gedachten ziet ook Efraïm andere melaatsen gaan. Zo maar ergens in het Ethiopische land. Dat betekent: hulpeloos! want wie zal ze helpen? Dat zijn eenzamen, omdat niemand echt bij ze wil horen. Die mensen hebben honger en dorst. Wie kan zulke mensen troosten? Wie zoekt ze op?

Het is laat geworden als vader en Efraïm eindelijk naar huis rijden. Achter hun zitplaatsen liggen de goederen hoog opgestapeld. Door de kuilen in de weg wippen ze op en neer. De herderspetjes rollen van hun plaats en komen ondersteboven tussen de kleden en kussendekjes terecht. Wat kan het schelen? Als straks alles maar in het theehuis op een goede plaats komt te liggen. Als de kopers het maar kunnen vinden, het prijskaartje lezen, het bedrag neertellen. Voor dat geld . . . Het is boeiend om er met elkaar aan te werken!

10. Gasten op de plantage

Terwijl het leven op de plantage verder gaat, de dagen heet zijn en de nachten vol geluiden, is het intussen toch helemaal december. De maand waarin het kerstfeest wordt gevierd, het vliegtuig uit Nederland komen zal.

„Met oma en opa, hoera!”

Door de mist rijdt in Nederland het verkeer langzaam voort: auto's – brommers – motoren, donkere straten, een glimmende weg.

Op de weg naar Schiphol rijdt een taxi met de grootouders van Mark en Annet erin. Hun koffers zijn met zorg gepakt en liggen achterin, de handbagage hebben ze naast zich op de achterbank.

Voorin zit de chauffeur. Hij heeft de grote koplampen aangedaan.

„Het vliegtuig stijgt vast niet op.”

„Zou het werkelijk te mistig zijn?”

„'t Zal blijken.” Dat hebben ze al een paar keer tegen elkaar gezegd. Wat moet je anders zeggen als je het antwoord niet zeker weet?

Zwijgend laten ze zich verder rijden. In gedachten zijn oma en opa al in het vliegtuig, hoog in de lucht, onderweg!

Oma is zenuwachtig. Ze trekt de ritssluiting van haar tas heen en weer. Ze heeft nooit eerder gevlogen. Ze vindt het maar een naar idee, zo hoog in de lucht! De dokter heeft haar onderzocht:

„Om uw gezondheid hoeft u het niet te laten,” heeft hij gezegd.

„U mankeert geen van beiden iets, dus als u het wilt . . .?”

Eigenlijk wilde oma niet. Ze is bang. Natuurlijk, ze wil haar kinderen en kleinkinderen dolgraag zien maar – dat vliegen, die reis . . . !

En toen kwam, een week voor hun vertrek, dat akelige stuk in de krant:

„Passagiers van een vliegtuig zijn in de nacht van donderdag op vrijdag bijna de dupe geworden van een kaping. Leden van een bevrijdingsbeweging hebben een gewapende overval gepleegd op de bemanning van het toestel. Dank zij het moedige optreden van enkele bemanningsleden werden de opstandelingen neergeslagen en mislukte hun poging. De piloot heeft op het dichtstbijzijnde vliegveld zijn toestel aan de grond kunnen zetten. Er deden zich geen persoonlijke ongelukken voor!”

„Alsjeblieft!” had oma uitgeroepen. „Dat kan je dus zo maar overkomen, stel je voor!”

Terwijl opa de krant van haar overnam, was oma opgestaan en de kamer op en neer gaan lopen.

„Ik moet er niet aan denken! Zit je daar rustig in je vliegtuigstoel, komen er gewapende mannen, wordt er geschoten . . . het lijkt wel een film. Het vliegtuig had wel beschadigd kunnen worden, dan was het naar beneden gestort, en wij . . .”

„Nou, ho nou maar,” klonk de stem van opa daar rustig tussendoor. Met zijn bril op zijn neus had hij eerst het bericht gelezen. Nu ging hij er serieus op in:

„’t Is gebeurd, dat is waar. Maar kijk eens verder, hoeveel ongelukken er deze dag zijn gebeurd:

Bus rijdt in op schoolkinderen, één gedood, vijf gewond.

Fietser aangereiden,

Kettingbotsing bij de Moerdijkbrug.”

„Nou,” viel oma hem driftig in de rede, „dat is heel wat anders.

Dat is op straat – maar daar – in de lucht!” Met een driftige beweging wees ze met haar vinger naar boven. „Die ellendige toestand door zo’n groep kerels. Ze moesten ze.”

Wát ze moesten, hoorde opa verder niet.

„We hebben onze kaartjes en we gaan – afgelopen – uit!”

Toen stond hij op, ging de kamer uit naar boven, naar zijn studeerkamer.

Nog een poosje was oma blijven zitten, ze had het voor zich gezien, hoog boven, daar in de lucht. Toen was ook zij opgestaan, naar de serre gelopen. Daar stond haar weefgetouw met een werk dat nog niet af was en daarbij grote klossen wol. Het kleed dat ze aan het maken was, wilde ze meenemen, het moest nog klaar! Ze begon langzaam te werken, haar gedachten waren er nog niet helemaal bij. En toen won haar hobby het. Ze was gaan weven en weven, een paar centimeter achter elkaar, van mooie dunne draden witte wol. En daarna zocht ze er andere, frisse, mooie kleuren bij. Oma was de tijd vergeten!

„Ziezo, mevrouw, meneer, u bent er!” Oma schrikt op. De taxi stopt, opa werkt zich overeind. Het portier wordt geopend, de chauffeur helpt hen beiden eruit. Opa wenkt een kruier, de koffers worden door hem de grote Schipholhal binnengebracht. Achter hem lopen oma en opa. Ze kijken naar het bord waarop de vluchten staan genoteerd. Ze zien het nummer van hun vlucht nog niet. Waar moeten ze zijn?

Toch komen ze bij de juiste groep mensen terecht, de koffers worden daar neergezet, de kruier verdwijnt!

„En het vliegtuig is nog niet eens geland,” weet één van de wachtende mensen te vertellen.

„Het mist veel te erg, daar komt niets van terecht . . .”

„We zullen wel zien!”

Ze moeten wachten! Al die mensen, die naar Ethiopië willen, die het kerstfeest willen doorbrengen, daar, bij hun familie.

Wachten duurt lang, tè lang. Om zeven uur die avond zijn oma en opa op Schiphol in de hal van het vliegveld aangekomen. Om tien uur staan ze er nog. Dan komt er iemand van het grondpersoneel.

„Het vliegtuig is in Frankfort in Duitsland aan de grond gezet. We hadden gehoopt dat het nog zou kunnen komen maar dat is niet gelukt, het is te mistig hier, U wordt per bus naar een hotel gebracht. Eerst maar een nachtje slapen allemaal!”

„En morgen?”

„Morgen om een uur of elf als de zon het wint, dan zal de mist wel optrekken. Dan zal het allemaal beter lukken, vast!”

Het zijn teleurgestelde mensen, die die avond gaan slapen in een vreemd hotel, in een vreemd bed. Opa slaapt daar als een marmot, die eindelijk weer een warm plaatsje gevonden heeft, maar oma waakt. Vliegen durft ze niet, slapen kan ze niet! Wat moet dat worden?

De vader en moeder van Mark en Annet zijn bijtijds naar het vliegveld in Addis Abeba gegaan. Nee, Mark en Annet mochten niet mee. De auto is niet groot, vliegtuigen zijn niet altijd op tijd.

„Jullie hebben in die tussentijd genoeg voor die verkoopdag te doen. Gebruik je tijd maar goed, want als opa en opa er eenmaal zijn . . .”

Mark en Annet gaan aan de slag. Alles moet worden gesorteerd, geprijsd. De moeder van Alieske doet ijverig mee, ook de juffrouw van school. De mannen zijn ontslagen van die plicht, die moeten overdag naar hun werk. Werken, hard werken en toch . . .

De hele dag hebben Annet en Mark hun gedachten bij de komst van oma en opa.

„Wat zullen ze het hier heet hebben.”

„En prachtig vinden!”
„Kopen zij ook wat op de verkoopdag?”
„Waar blijven ze nou?”

De ochtend en middag gaan voorbij. De maaltijd wordt die avond in het buurhuis gebruikt. Hun eigen huis blijft leeg. De boy is buiten aan het werk, Abeba is naar haar eigen ruimte achter het huis gegaan. Daar maakt ze haar koffie op het houtskoolvuurtje. Daar babbelt ze met haar vriendin.

„Er zal toch niets gebeurd zijn? Hoe komen ze anders zo laat?”

„Meneer Zuringa heeft een telegram ontvangen,” weet er plotseling één. „Het vliegtuig heeft vertraging.”

„Vertraging? Waardoor?”

„Er zijn misschien wel kapers aan boord!” weet iemand te bedenken.

„Misschien willen ze het vliegtuig hebben om voedsel te vervoeren . . .”

„Of wapens, of . . .”

Ja, er kan zoveel gebeurd zijn . . .

„Gaan jullie maar bij ons naar bed,” zegt de buurvrouw als ze om elf uur verder nog niets weten.

„Naar bed? We kunnen toch niet slapen. Mogen we niet wachten tot ze er zijn? We kunnen toch niet . . .”

De buurvrouw luistert niet.

„Stil jongens, uitkleden, douchen en morgen . . .”

Als Mark en Annet na een halfuurtje fris en schoon in bed liggen, gebeurt er iets wat ze niet voor mogelijk hadden gehouden.

Ze slapen even later toch!

Het voordeel van slapen is dat de nacht voorbij is voordat je dat weet. Dat ondervinden Annet en Mark. Het is nota bene al

bij achten als Annet als eerste haar ogen opendoet.

„Wat een vreemde kamer, hoe kan dat nou?” is het eerste wat ze denkt. Maar dan schiet haar plotseling te binnen dat ze bij de burens is. Dat oma en opa . . . zouden ze er intussen al zijn? Ze springt snel haar bed uit en rent op blote voeten naar de woonkamer toe: „Zijn ze er al?”

De buurvrouw zit met haar man aan het ontbijt.

„Nee hoor, maar over een uur ongeveer kan het vliegtuig landen?”

„Hoe weet u dat?”

„Er is een telegram gekomen.”

Annet rent naar de kamer, waar Mark nog heerlijk ligt te slapen.

„Mark, nog een uur!” Ze rukt de dekens van hem af en trekt aan zijn schouder: „Mark, over een uur!”

Het klopt ongeveer.

Ruim een uur later raakt het vliegtuig de grond. Passagiers beginnen het trapje af te dalen, er wordt gejuicht en gezwaaid. Nee, de wachtenden mogen niet naar hen toe, de reizigers mogen zich niet bij hen voegen. Eerst moet de bagage bij de eigenaar terug. Alle koffers worden uitgeladen en op een draaiend plateau gezet. Uitzoeken maar . . . Pas daarna . . .

O, dat heerlijke moment als je dan elkaar weer kunt spreken, als je elkaar mag ontmoeten en samen de reis naar de plantage kunt beginnen.

„Jongens, wat zien jullie er goed uit, en zo bruin!”

Oma heeft dat al een paar keer gezegd. Haar ogen staan zo blij, ze moet huilen en lachen tegelijk, ze boent met haar zakdoek over haar ogen en moet ook haar neus snuiten.

Opa laat minder merken wat hij voelt. Hij heeft na een poosje een sigaartje opgestoken. Een bewijs dat hij zich prima voelt.

„Niet luchtziek geweest?”

„Natuurlijk niet – stel je voor.”

„Toch niet bang geweest, oma?”

Oma schudt haar hoofd. 't Was haar best meegevallen en – nu wil ze niet meer aan het vliegen denken.

„Eerst naar Annet en Mark.”

„Zullen we niet eerst ergens een kopje koffie- of theedrinken?”

„Nee, eerst naar Annet en Mark!”

Plotseling lijkt alles anders op de plantage, nu de kerstgasten er zijn. Oma's rijden hun kleinkinderen in een wagentje, opa's gaan met het kleine grut nog even een eindje wandelen. Mark staat onder aan de boom waarin hij zijn platform heeft en wijst omhoog.

„Kijk, een uitkijkpost. Tèkle, de boy en ik hebben het plat in de boom gehesen en Annet en ik kunnen er samen op. Wilt u het eens zien?”

Annet en Mark klimmen langs de stam naar boven, komen op het houten deksel terecht.

„Van hieraf kan ik een heleboel zien!” gilt Mark met harde stem naar beneden. Opa verstaat het niet.

Oma wenkt met haar hand: „Komen jullie maar gauw naar beneden!” En tegen haar dochter zegt ze: „Ik heb ze liever naast me dan zo hoog in een boom!”

Annet en Mark komen gauw. De eerste uren zijn ze niet uit de omgeving van oma en opa weg te slaan. Ze willen alles tegelijk vertellen, zoveel mogelijk tegelijk laten zien. En wat hebben ze van oma en opa mooie cadeaus gekregen. Mark een Indianenpak, Annet een enorm grote verfdoo's.

In de andere gezinnen op de plantage, waar gasten zijn, is dat al net zo. Kinderen hebben plotseling een autoped of een driewieler, een trekkarretje of een nieuwe bal.

„Weet u dat we een verkoopdag gaan houden?” Het is Annet,

die er niet langer over kan zwijgen en er nu maar gelijk over begint.

Mark valt in: „Vader en Efraïm hebben de spullen al naar het theehuis gebracht. We zijn daar alles aan het uitstallen en prijzen. Zaterdag moet het klaar zijn. Komt u dan ook?”

„Zaterdag, o jongens, dat duurt nog een paar dagen,” zegt moeder. „Laten oma en opa nu eerst maar eens wat uitrusten. Heus, jullie hoeven niet alles ineens te vertellen. De weken zijn nog niet om.” En tegen haar ouders zegt ze: „Willen jullie soms eerst even wat gaan rusten?”

Ze gaat hen voor naar hun eigen kamer, waar ze zich kunnen terugtrekken. Ze mogen de eerste uren niet worden gestoord.

In de tijd dat oma en opa rusten, gaan Annet en Mark met hun moeder naar het theehuis toe. Er moet nog heel wat worden gedaan!

Als ze over de weg lopen, die tussen de plantagewoningen doorgaat, zien ze in de verte Alieske met haar opa gaan.

„Haast iedereen lijkt wel bezoek te hebben!”

„Leuk hè, zaterdag, zouden alle bezoekers dan komen? Zouden ze dan ook iets kopen? Raken we alles kwijt?”

Mark trekt met een ruk zijn schouders naar achteren. „Hoe weet ik dat nou, wacht maar af!”

Zaterdagmorgen worden de gasten in het theehuis ontvangen. „Dan kunnen ze ook met elkaar kennismaken,” heeft meneer Zuringa bedacht. Direct daarna zal de verkoping zijn. Alle goederen zijn geprijsd, uitgestald, gezellig neergelegd. Annet en Mark staan al achter de tafels op hun plaats. Natuurlijk zijn zij niet de enigen, die verkopen. Ouderen helpen hen erbij. Maar wel staan zij nu al als eersten op hun plaats. Bij de toespraken, die gehouden zullen worden, hoeven zij niet te zijn. Stel je voor, zoveel rust opbrengen kunnen ze niet meer.

Als de auto's met de gasten en hun gastgezinnen voorrijden, de mensen naar binnengaan, krijgen Annet en Mark het zó warm, dat ze de zweetdruppeltjes op hun neus hebben staan.

Eerst worden alle aanwezigen toegesproken. Meneer Zuringa doet dat namens het bedrijf, een ander doet het namens het feestcomité, zoals hij het zelf noemt. Hij belooft dat er met de gasten ook uitstapjes zullen worden gemaakt. Hij hoopt dat ze zich niet zullen vervelen en met een blij en feestelijk gevoel straks naar Holland terug zullen gaan.

Daarna heft iedereen het glas en worden er nog veel meer woorden gesproken. Annet en Mark kijken vanaf een afstand toe, naar hun gevoel komt er geen einde aan. Iedere keer strijken hun handen over de goederen, leggen ze het potlood opnieuw bij de bestellijst, maken ze het trommeltje open waarin straks het ontvangen geld zal worden gedaan.

Maar dan krijgt mevrouw Zuringa het woord. Ze wijst naar de goederen, die er liggen om te bekijken en om te kopen. Ze vertelt door wie die goederen zijn gemaakt. Ze wijst op de kleuren en op het vele werk. Ze noemt zelfs de namen van Annet en Mark, die dit plan van een verkoping hebben bedacht.

„Ik hoop dat straks een heleboel van deze stukken door u worden gekocht. Ja, misschien, als de gasten ze kopen, komen er zelfs goederen in Nederland terecht. Dan hebben de melaatsen u een dienst bewezen door voor u die goederen te maken, dan bewijst u, door uw aankoop, hun een dienst terug. Komt u maar eens kijken . . .”

Ze maakt met haar handen een gebaar dat „kom maar” betekent. Dan zetten de mensen zich in beweging. De lege glazen blijven op de tafeltjes achter, de stoelen staan er verlaten naast. Maar in de ruimte met de artikelen wordt het druk. Daar worden de werkstukken bewonderd en betast. Nu pas voelen Annet en Mark zich volledig in hun element.

Herderspetjes, kussens, tassen en nog veel meer verwisselen van eigenaar. De portemonnee komt te voorschijn. Het trommeltje, waar het geld in komt, raakt hoe langer hoe voller. Oma en opa zijn bij een wat groter kledingstuk blijven stilstaan.

„Dat zou mooi in onze huiskamer kunnen liggen, voor de haard,” bedenkt opa hardop.

Oma bekijkt het kledingstuk met kennersogen. Ze kan immers zelf ook zo goed handwerken!

„Hoe zouden ze deze rand toch hebben gedaan?” vraagt ze zich af. „Wat zou ik dat graag weten. Zou iemand uit die werkplaats mij dat willen leren?”

„Zullen we het kopen?”

„Hebben we zoveel geld bij ons?”

Annet en Mark houden hun adem in. Gaat dat werkelijk gebeuren? Stel je voor!

Ja hoor, het gebeurt! Het kledingstuk wordt apart gelegd. Annet schrijft oma's naam op een stuk papier en spelt het er bovenop. Zo vliegt de middag voorbij. Voordat ze het weten, is het bijna alweer etenstijd en trekken de gezinnen met hun gasten weg. Als laatsten gaan diegenen, die de verkoping hebben georganiseerd. Tussen hen in lopen Annet en Mark. Ze dragen het kledingstuk van oma en opa onder hun arm.

Achter hen trekt vader de deur van het theehuis dicht.

„Wat is er veel verkocht, hè!” juicht Annet telkens opnieuw. Samen met Mark heeft ze ervan genoten, iedere keer opnieuw als er een verkoop gesloten werd.

„Het is bijna allemaal uitverkocht!”

„Er zijn ook nog extra grote kledingstukken besteld!”

„Hoeveel?”

Niemand kan het antwoord precies geven. Vader, moeder, Alieskes ouders, Efraïm en juf, ze moeten de lijsten optellen en bijeenpakken wat over is. Maar nu al stralen hun gezichten. En Annet knijpt oma in haar arm: „Leuk hè, oma, en dat u daar

nou bij was, wie had dat ooit gedacht!”

Het wordt de fijnste decembermaand, het mooiste kerstfeest dat door al die mensen ooit is beleefd. Op de plantage stralen de lichten het donker in als het avond is. Overdag schijnt de zon op het vruchtbaar gemaakte land.

„Zo zal het eens overal zijn!” zegt vader weer. Hij heeft het al eens vaker gezegd.

„Eens zal alles goed zijn maar – we moeten er wel allemaal aan meewerken! De Ethiopiërs en de Nederlanders samen! Zoals we het ook samen voor die verkoopdag hebben gedaan!”

Inhoud

1. Terug op de plantage.....	9
2. Abeba bakt boterkoek.....	14
3. Een verlaten dorp.....	19
4. Apenwachten gevraagd!.....	29
5. Een brief aan opa en oma.....	40
6. Een plattegrond van het klaslokaal.....	43
7. Een nachtelijke overval.....	48
8. Mark en Annet bij meneer Zuringa.....	54
9. Een auto vol spullen.....	59
10. Gasten op de plantage.....	62